

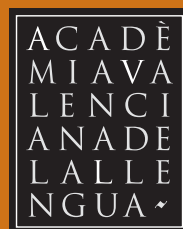

04

---

documents: Dictamen

Sobre els principis i criteris per a
la defensa de la denominació i l'entitat
del valencià

**Dictamen sobre els
principis i criteris per
a la defensa de la
denominació i l'entitat
del valencià**

Col·lecció Documents, 4

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

ISBN: 84-482-4073-1

Depòsit legal: V-2526-2005

Impressió: gràfiques **vimar**
Agrupació de Regio-11 • Tel. 96 159 61 20 • Palma • València

Índex

Presentació	7
Acord 1/2005, de 9 de febrer del 2005, pel qual s'aprova el dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià	13
ANNEX 1. Selecció de testimonis on es documenta la identificació del concepte <i>llengua</i> amb el de <i>sistema lingüístic</i> ..	29
ANNEX 2. Selecció de testimonis on es documenta l'ús de la denominació de <i>valencià</i> o <i>llengua valenciana</i>	31
ANNEX 3. Selecció de testimonis on es documenta la consciència del particularisme lingüístic i onomàstic valencià	39
ANNEX 4. Selecció de testimonis valencians on es documenta la consciència de compartir una mateixa llengua amb catalans i balears	45
ANNEX 5. Selecció de texts valencians on es documenta l'ús de la denominació de <i>català</i> o <i>llengua catalana</i> per a referir-se a la llengua pròpia dels valencians	51
ANNEX 6. Selecció de testimonis valencians on es documenta l'ús de denominacions compostes per a referir-se a la llengua dels valencians	57

ANNEX 7. Selecció de testimonis on es documenta l'ús de termes distints de <i>valencià</i> i <i>català</i> per a referir-se a la llengua dels valencians	63
ANNEX 8. Algunes normes de l'ordenament jurídic de l'Estat espanyol que homologuen l'idioma propi dels valencians i el <i>català</i>	67
ANNEX 9. Algunes sentències judicials que avalen la denominació de <i>català</i> o <i>llengua catalana</i> per a designar l'idioma propi dels valencians, o bé la consideren sinònima o homologable a la de <i>valencià</i> o <i>llengua valenciana</i>	69

Presentació

El 9 de febrer del 2005, el Ple de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua va aprovar el document titulat *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià*. Es tracta, sens dubte, d'un acord memorable, adoptat, com altres, també per unanimitat, gràcies al qual s'ha posat de relleu, una vegada més, tant la unió i el bon criteri dels acadèmics, com la independència, la responsabilitat i la dignitat d'esta institució de la Generalitat Valenciana que compta legalment amb totes les competències sobre la normativa del valencià, així com sobre la seua denominació i entitat, tal com, citant la mateixa Llei de Creació de l'AVL, arreplega el títol del mencionat dictamen.

Es tracta, es mire com es mire, d'una qüestió que l'Acadèmia tenia pendent de resoldre en nom de tots els valencians. I ho ha fet prudentment, al cap de tres anys i mig de la seua constitució (23 de juliol del 2001), conscient que, si bé es tractava d'una matèria que per a alguns podia resultar controvertida, el compromís dels membres de la institució respecte a la societat valenciana era, en relació amb este punt, un deure indefugible des del primer moment.

El document aprovat és un text d'una gran concreció, que conté formulacions explícites al costat d'uns matisos adients. El dictamen ha tingut una bona recepció en la societat valenciana i ha sigut objecte de valoracions diverses, en general molt positives, llevat d'alguns extrems que, com era previsible, s'han atrinxerat inútilment en l'òrbita de la anormalitat.

El dictamen està precedit per uns *Antecedents* en què es justifica el fet que l'Acadèmia haguera pres en consideració la confecció del document en qüestió, d'acord amb el punt 5 de la *Declaració institucional* del 19 de desembre del 2003. I, en virtut d'eixos antecedents, es formula l'acord en concret, que consta de cinc punts, en què es destaca el caràcter prescriptiu i la voluntat de l'Acadèmia d'atorgar-li la màxima difusió pública i oficial.

A continuació figura el text del dictamen pròpiament dit, que conté un *Preàmbul*, més nou apartats declaratius i un breu colofó. En el preàmbul, redactat amb una evident intenció informativa i pedagògica, es fa un resum de les diverses posicions que des de fa algunes dècades ha suscitat la denominada *qüestió de la llengua* entre alguns sectors de la societat valenciana. S'hi menciona el fet que ni en l'Estatut d'Autonomia (1982), ni en la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983), ni tampoc en la Llei de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (1998), el legislador haguera determinat clarament l'entitat filològica del valencià. Com a conseqüència d'eixa indeterminació, l'Acadèmia constata que «per a uns, el fet que l'Estatut parle de *valencià* equival a dir que esta llengua no és la mateixa que la que es parla en cap altre lloc. Per a altres, en canvi, la solució estatutària respon al reconeixement d'una denominació secular per a referir-se, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, a la llengua que els valencians compartim amb altres pobles de l'antiga Corona d'Aragó. Per a uns altres, encara, és perfectament compatible reconèixer la unitat de la llengua i defensar alhora les característiques genuïnes del valencià, com a via per a superar les discrepàncies de percepció lingüística existents en la societat valenciana».

En eixe preàmbul es destaca, així mateix, la vaguetat que, en relació amb l'entitat filològica del valencià, representava la declaració oficial fins ara més explícita, que no és altra sinó la que conté l'imprecís circumloqui que, derivat del Dictamen del Consell Valencià de Cultura (13 de juliol de 1998), s'havia incorporat al mateix Preàmbul de la Llei de Creació de l'AVL, segons el qual «el valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana, forma part del

sistema lingüístic que els corresponents estatuts d'autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia.» L'objectiu de l'Acadèmia, en tramitar el *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià* no era altre que respondre a la necessitat de resoldre estes i altres ambigüitats, «que només provoquen polèmiques contraproductives per a l'ús normal i per al prestigi de la nostra llengua».

Els nou apartats declaratius del dictamen comprenen, essencialment, els continguts següents:

El primer apartat tracta sobre l'entitat del valencià. En conseqüència, per tal de concretar la mencionada perífrasi del Consell Valencià de Cultura, es dona el cas que esta és la primera vegada que una institució oficial de la Generalitat Valenciana concreta quins són els territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó en els estatuts d'autonomia dels quals es reconeix una llengua pròpia, del sistema lingüístic de la qual forma part el valencià. Això no és altra cosa que especificar, encara que siga simplement perquè s'entenga, que «la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia, és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya, de les Illes Balears i el Principat d'Andorra. Així mateix és la llengua històrica i pròpia d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departament francès dels Pirineus Orientals)».

A continuació s'explica el concepte de *sistema lingüístic*, que, usat pel primer estructuralisme, correspon ni més ni menys que al de *llengua*, la qual està constituïda pels diferents parlars de tots estos territoris, i s'expressa que, dins d'eixe conjunt de parlars, el valencià té la mateixa jerarquia i dignitat que qualsevol altre, però precisament pel fet que es tracta de la nostra modalitat, l'AVL té l'objectiu de preservar i de potenciar les seues característiques pròpies d'acord amb la tradició, la realitat i la normativització consolidada.

En el segon apartat es comenta el fenomen, molt habitual en les llengües del món, que les fronteres lingüístiques no coincidixen amb les polítiques. També s'hi observa el fet que, tal com en la pràctica

ocorre en totes les llengües, els parlants senten com a pròpies les característiques de la seua modalitat. En el nostre cas en són moltíssimes més les que compartim amb els altres parlars que no els particularismes, els quals, no obstant això, són dignes de ser preservats per nosaltres precisament pel sentiment de pertinença i d'identificació que susciten.

En el tercer apartat, insistint un poc més en l'enunciat anterior, s'expressa que la llengua és un vehicle de comunicació i de cultura, i que el fet de compartir una llengua equival també a compartir el seu llegat cultural. No obstant això, tal com succeix entre els ciutadans d'altres països que compartixen una llengua, els valencians som una entitat política i social que tenim unes senyes culturals i identitàries pròpies, que «percebem com a clarament diferenciades de les dels altres pobles que usen la nostra llengua».

En el quart apartat es mencionen les principals denominacions que en l'àmbit territorial de l'actual Comunitat Valenciana ha rebut la llengua pròpia dels valencians. S'hi indica que, tot i que majoritàriament se l'ha anomenada *valencià* o *llengua valenciana* des de la segona mitat del segle xv, «la consciència de posseir una llengua compartida amb altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó s'ha mantingut constant fins a època contemporània», per la qual cosa eixa denominació històrica ha coexistit amb la de *atalà*, i no són escassos els usos de fórmules compostes o sincrètiques tals com *llengua valenciana i catalana* o altres propostes integradores i superadores de la constatada diversitat onomàstica.

El quint apartat es dedica sobretot a la defensa de la denominació de *valencià* que, d'acord amb la tradició i amb la legalitat estatutària, l'AVL considera «el terme més adequat per a designar la llengua pròpia en la Comunitat Valenciana... ja que és una de les principals senyes d'identitat del nostre poble». A continuació s'indica que amb eixe nom es pot denominar tant el conjunt de la llengua com la modalitat valenciana estricta i, tot seguit, s'afirma la validesa de la denominació de *llengua valenciana*, sense que eixa referència impliqui que es tracte d'un idioma exclusiu o diferent.

En el sext apartat es constata el problema que suscita el fet que en l'ordenament jurídic espanyol figuren dos denominacions igualment legals per a designar la mateixa llengua, el de *valencià* i el de *atalà*, reconegudes en els estatuts d'autonomia corresponents, la qual cosa pot induir a equívocs «sobre la cohesió de l'idioma en alguns contextos, especialment fora de l'àmbit lingüístic compartit». En conseqüència, l'AVL insta els respectius governs perquè adopten les mesures pertinents «(habilitació de fórmules sincrètiques o similars, per exemple) a fi que, especialment fora d'eixe àmbit lingüístic, s'harmonitze la dualitat onomàstica del nostre idioma amb la projecció d'este com a una entitat cohesionada i no fragmentada». De nou en defensa de la denominació, l'AVL considera que així és com es podrà garantir la «presència del gentilici *valencià* fora de la nostra Comunitat i, alhora, conciliar la realitat filològica amb la realitat legal i sociològica valenciana».

El setè apartat està dedicat a reflexionar sobre els models de codificació de les llengües. L'AVL és partidària d'una codificació poli-cèntrica alhora que convergent com a la més adequada per al nostre idioma, «ja que permet respectar la diversitat dins de la unitat».

L'octau apartat és una prolongació de l'anterior, en el qual s'indica que, en efecte, l'AVL, seguint eixe model de codificació que en el nostre àmbit territorial ha incorporat les característiques pròpies dels parlars valencians, així ho ha reflectit en els acords normatius que ha adoptat fins ara, «la qual cosa no s'ha d'interpretar com a signe de fragmentació lingüística, sinó com una via de promoure l'ús de l'idioma mitjançant l'acostament del model de llengua valencià als seus usuaris».

En el novè apartat l'AVL matisa l'afirmació anterior i expressa el desig que, en els textos d'alta formalitat propis dels «usos oficials i institucionals de l'idioma que, amb un abast general, es facen fora del conjunt de tot el seu àmbit territorial», s'hauria de propiciar la convergència amb les altres modalitats territorials, usant formes clàssiques integradores, la qual cosa ha de ser compatible amb l'ús del

model de llengua propi quan es tracte de relacions de caràcter particular, bé que siguin institucionals o personals.

En el colofó, l'AVL es dirigeix a totes les institucions i al conjunt de la societat valenciana perquè observen el contingut del dictamen i aprofita també per demanar a «tots els parlants del nostre idioma perquè, amb la màxima generositat i flexibilitat, cooperen en la solució del denominat *conflicte lingüístic valencià* amb sentit comú i visió de futur». Finalment, l'AVL advertix sobre la necessària solidaritat que convé que observen tots els usuaris d'una llengua minoritzada com la nostra en un context de globalització creixent, superant així qualsevol temptació que aboque tant a una fragmentació absurda com a un uniformisme anihilador igualment indesitjable.

Com a material complementari, també forma part del dictamen un dens apèndix de nou annexos en què es documenten les principals afirmacions que figuren en el text, com ara: la identificació del concepte de *llengua* amb el de *sistema lingüístic*; l'ús de la denominació de *valencià* o *llengua valenciana*; la consciència del particularisme lingüístic i onomàstic valencià; testimonis valencians on es documenta la consciència de compartir una mateixa llengua amb catalans i balears; texts valencians on es documenta l'ús de la denominació de *català* o *llengua catalana* per a referir-se a la llengua pròpia dels valencians; testimonis valencians on es documenta l'ús de denominacions compostes per a referir-se a la llengua dels valencians; testimonis on es documenta l'ús de termes distints de *valencià* i *català* per a referir-se a la llengua dels valencians; algunes normes de l'ordenament jurídic de l'Estat espanyol que homologuen l'idioma propi dels valencians i el *català*; i finalment, algunes sentències judicials que avalen la denominació de *català* o *llengua catalana* per a designar l'idioma propi dels valencians, o bé la consideren sinònima o homologable a la de *valencià* o *llengua valenciana*.

JOSEP PALOMERO ALMELA
Vicepresident de l'AVL

Acord 1/2005

Dictamen sobre els principis i criteris
per a la defensa de la denominació i
l'entitat del valencià

**Acord de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL),
adoptat en la reunió plenària del 9 de febrer del 2005,
pel qual s'aprova el dictamen sobre els principis i
criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del
valencià**

ANTECEDENTS

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua, ens normatiu del valencià, segons estableix la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, té entre les seues competències la de «vetlar per l'ús normal del valencià i defensar la seua denominació i entitat» (art. 7.d).

D'acord amb l'article 4 de la mateixa Llei, l'AVL en les seues actuacions s'inspirarà en els «principis i criteris [...] que es desprenen del dictamen aprovat pel Consell Valencià de Cultura [...] que figura en el preàmbul de la llei», el qual, pel que fa al nom i a la naturalesa del valencià, estableix el següent:

- a) «El nostre Estatut d'Autonomia denomina “valencià” a la llengua pròpia dels valencians, i per tant este terme ha de ser utilitzat en el marc institucional, sense que tinga caràcter excloent.»
- b) «L'esmentada denominació “valencià”, i també les denominacions “llengua pròpia dels valencians” o “idioma valencià”, o altres, avalades per la tradició històrica valenciana, l'ús popular, o la

legalitat vigent, no són ni han de ser objecte de qüestionament o polèmica. Totes servixen per a designar la nostra llengua pròpia.»

- c) «El valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana, forma part del sistema lingüístic que els corresponents Estatuts d'Autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia.»

Partint d'estos principis, el Ple de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, en la reunió del 19 de desembre del 2003, va aprovar una *Declaració institucional sobre el nom i entitat del valencià i sobre la normativa oficial vigent*, en la qual s'establien, entre altres, estos postulats:

1. «La denominació de valencià és tradicional, històrica, legal, estatutària i, per tant, la més adequada al marc institucional.»
2. «Esta denominació no és incompatible ni ha d'entrar en contradicció amb altres denominacions també tradicionals, històriques i legals, que rep la llengua pròpia dels valencians.»
3. «El nom de la llengua i la seua naturalesa no han de ser objecte de polèmiques inútils ni de cap classe d'instrumentalització cultural, social ni política, ja que això només contribueix a fomentar la desunió entre els parlants, a dificultar la promoció del seu ús i a obstaculitzar la seua normalitat plena.»
4. «La diversitat onomàstica del valencià no pot servir de base a iniciatives que projecten una imatge fragmentada del sistema lingüístic que els valencians compartim amb altres territoris. Les iniciatives que adopten els poders públics per a difondre el valencià fora del nostre àmbit lingüístic tenen tot el reconeixement de l'AVL. En tot cas, estes han de garantir la difusió de la nostra peculiaritat idiomàtica i s'han d'ajustar a criteris conceptuals i onomàstics de caràcter integrador.»

A més, en el punt 5 d'eixa mateixa *Declaració*, s'anunciava un dictamen més detallat i precís sobre les qüestions anteriors, alhora que, en el punt 6, l'AVL demanava «a les institucions públiques ser consultada en tots els casos en els quals es legisle o es prenguen iniciatives sobre el valencià, en allò que afecta les competències legals que té atribuïdes».

En virtut de tot el que antecedit, atesos els articles 4, 7.c i 7.d de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el Ple de l'AVL, en la reunió del 9 de febrer del 2005,

ACORDA

1. Aprovar, amb caràcter prescriptiu, el *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià*, que s'adjunta.
2. Publicar-lo, atés el que estableix l'article 26 de la Llei 7/1998, en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* als efectes prevists en l'article 5 de la mateixa llei.
3. Comunicar-lo al Govern Valencià i a les Corts Valencianes.
4. Transmetre'l al Govern d'Espanya, al Congrés dels Diputats i al Senat, així com a les altres entitats normatives de les llengües de l'Estat Espanyol.
5. Difondre'l entre la societat valenciana i, molt especialment, entre les universitats i totes les entitats que s'ocupen de la promoció del valencià.

DICTAMEN DE L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA SOBRE ELS PRINCIPIS I CRITERIS PER A LA DEFENSA DE LA DENOMINACIÓ I L'ENTITAT DEL VALENCIÀ

PREÀMBUL

L'estima dels valencians per la llengua pròpia, considerada com la principal senya d'identitat del poble valencià, ha quedat palesa al llarg de la història. Esta estima s'ha manifestat, especialment, en tots els qui, al llarg dels segles, l'han usada com a vehicle habitual de comunicació.

Units per l'estima a la «llengua pròpia» («la més alta manifestació de la personalitat d'un poble»), els signants de les Normes de Castelló, l'any 1932, van saber sumar les voluntats i les «diverses tendències culturals i polítiques» del moment en un acord històric, amb la convicció que el futur de la llengua, que volien pròsper, depenia molt especialment de l'assoliment d'unes bases «per a la unificació de l'ortografia valenciana». Ho feren superant tota classe de plantejaments individuals, amb la convicció que el sistema acordat seria, en el futur, «rectificat i millorat», «a base d'amples acords» superadors de punts de vista diferents. Era un acord «sense vençuts», considerat com el punt de partida necessari per a satisfer les inquietuds d'un poble, deien, que «comença a sentir la dignitat de la llengua pròpia».

Des d'aleshores, s'han multiplicat els estudis sobre el valencià i els treballs de depuració i de modernització de la llengua, alhora que s'han produït notables avanços en la seua recuperació i normalització social. No obstant això, la qüestió de l'entitat de l'idioma i de les implicacions onomàstiques que se'n deriven dista encara d'estar superada des d'una perspectiva sociolingüística, a pesar que, des del punt de vista de la ciència filològica, per una banda, i de la legalitat estatutària valenciana, per l'altra, el tema es pugua considerar resolt. Per tant, cal encara un esforç sensat, solidari

i convergent per a evitar polèmiques que sols perjudiquen l'ús i la promoció del valencià i, de retruc, els interessos valencians fora de la nostra Comunitat.

Com és sabut, un sector de la societat valenciana considera que l'idioma propi dels valencians coincideix amb la llengua que es parla en altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó, mentres que un altre sector considera que és una llengua diferent. Esta polèmica s'ha vinculat, sovint, al tema de la identitat nacional dels valencians. Per això, en alguns sectors socials, ha tingut ressò la tesi segons la qual identificar l'idioma propi dels valencians amb el d'altres pobles (especialment Catalunya) contribuiria a la pèrdua de les senyes d'identitat del poble valencià i a una hipotètica submissió exterior.

Així mateix, alguns sectors socials han considerat insuficient la incorporació al model de llengua formal de solucions lingüístiques valencianes plenament vives i avalades per la tradició clàssica, per la qual cosa han propugnat una independència total dels valencians quant a la codificació de la seua llengua pròpia com a única via de corregir eixa situació.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol) va establir la denominació de *valencià* per a l'idioma propi dels valencians, sense que el legislador determinara l'entitat filològica del que es designava amb eixa denominació ni especificara la institució normativa de la llengua. Un plantejament tal no ha aconseguit tancar la polèmica, ja que ha permés i permet interpretacions diferents. Per a uns, el fet que l'Estatut parle de *valencià* equival a dir que esta llengua no és la mateixa que la que es parla en cap altre lloc. Per a altres, en canvi, la solució estatutària respon al reconeixement d'una denominació secular per a referir-se, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, a la llengua que els valencians compartim amb altres pobles de l'antiga Corona d'Aragó. Per a uns altres, encara, és perfectament compatible reconèixer la unitat de la llengua i defensar alhora les característiques genuïnes del valencià, com a via per a superar les discrepàncies de percepció lingüística existents en la societat valenciana.

La promulgació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (4/1983, de 23 de novembre, de la Generalitat Valenciana) esdevingué un fet històric de primer orde en el procés de recuperació del valencià. Per primera vegada es fixaven les bases legals necessàries per a superar la relació de desigualtat

existent entre les dos llengües oficials de la Comunitat Valenciana, mitjançant l'articulació de les mesures legals pertinents per a impulsar la incorporació del valencià al sistema educatiu i fomentar-ne l'ús. Així mateix, el preàmbul de la llei establia que la «llengua valenciana és part substancial del patrimoni cultural de tota la nostra societat» i que «la recuperació i l'extensió del seu ús com un dels factors de retrobament de la nostra identitat com a poble, ens pertoca també a tots els valencians». Però, a pesar d'eixos encerts inqüestionables, la llei no va definir tampoc l'entitat de la llengua ni va establir l'òrgan normatiu corresponent.

La Llei de Creació de l'AVL (7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana) ha suposat una fita important en el procés d'harmonització de les diferents posicions, partint de la base que totes contenen elements positius per a la nostra llengua. En relació amb la qüestió onomàstica, reconeix que la denominació de *valencià* és la més adequada per a referir-se a l'idioma propi dels valencians i, al mateix temps, proclama que este idioma «forma part del sistema lingüístic que els corresponents estatuts d'autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia» (Preàmbul). Per una altra part, en relació amb el model lingüístic, l'esmentada llei garanteix que els valencians, mitjançant l'AVL, siguen responsables de la normativització del seu idioma en la Comunitat Valenciana. No obstant això, en la pràctica, el problema de fons no s'ha resolt, tal com evidencia la recurrència amb què el tema de l'entitat i del nom del valencià ha sigut motiu de controvèrsia en els últims anys.

En conseqüència, l'AVL, conscient de la necessitat de resoldre estes i altres ambigüitats, que només provoquen polèmiques contraproduents per a l'ús normal i per al prestigi de la nostra llengua, aprova, amb caràcter prescriptiu, el següent

DICTAMEN

1. D'acord amb les aportacions més solvents de la romanística acumulades des del segle XIX fins a l'actualitat (estudis de gramàtica històrica, de dialectologia, de sintaxi, de lexicografia...), la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia,

és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra. Així mateix és la llengua històrica i pròpia d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departament francès dels Pirineus Orientals). Els diferents parlars de tots estos territoris constitueixen una llengua, és a dir, un mateix «sistema lingüístic», segons la terminologia del primer estructuralisme (annex 1) represa en el Dictamen del Consell Valencià de Cultura, que figura com a preàmbul de la Llei de Creació de l'AVL. Dins d'eixe conjunt de parlars, el valencià té la mateixa jerarquia i dignitat que qualsevol altra modalitat territorial del sistema lingüístic, i presenta unes característiques pròpies que l'AVL preservarà i potenciarà d'acord amb la tradició lexicogràfica i literària pròpia, la realitat lingüística valenciana i la normativització consolidada a partir de les Normes de Castelló.

2. El fet que una llengua es parle en diferents demarcacions polítiques o administratives no és una característica exclusiva del valencià, sinó la situació més habitual en les llengües del món. Així, el portugués es parla a Portugal i al Brasil; l'anglès és la llengua d'Anglaterra, d'Irlanda, dels Estats Units d'Amèrica i d'Austràlia; el castellà o espanyol es parla no sols a Espanya sinó també en la major part dels països hispanoamericans (Argentina, Mèxic...), etc. Les característiques lèxiques i gramaticals peculiars del valencià, que el diferencien d'altres parlars del nostre sistema lingüístic, conviuen amb altres característiques compartides majoritàriament per tots estos parlars. Per una altra part, l'existència d'eixos trets específics, sentits com a propis i dignes de ser preservats, és un fet comú en altres llengües.
3. La llengua és un vehicle de comunicació i de cultura. Compartir una llengua, per tant, equival també a compartir el llegat cultural que s'ha transmés en eixa llengua. Però això no implica que els valencians no tinguem unes senyes d'identitat i unes característiques culturals pròpies, i que les percebem com a clarament diferenciades de les dels altres pobles que usen la nostra llengua. El mateix, d'altra banda, ocorre entre francesos i quebequesos, que compartixen el

francés; entre portuguesos i brasilers, que compartixen el portugués, o entre anglesos, irlandesos, nord-americans o australians, que compartixen l'anglés, etc. I això sense perjuí que cadascun d'estos pobles tinga la seua entitat política, social i cultural pròpia.

4. En l'àmbit territorial de l'actual Comunitat Valenciana, la llengua pròpia dels valencians ha rebut majoritàriament el nom de *valencià* o *llengua valenciana* (annex 2), que començà a generalitzar-se, sobretot, a partir de la segona mitat del xv a causa de l'esplendor politicoeconòmica, cultural i literària que assolí el Regne de València en aquell moment. A pesar d'existir una tradició particularista valenciana respecte a l'idioma propi (annex 3), la consciència de posseir una llengua compartida amb altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó s'ha mantingut constant fins a època contemporània (annex 4). Per això, la denominació històrica de *valencià* ha coexistit amb la de *català*, documentada en determinades fonts valencianes (annex 5), i generalitzada en l'àmbit de la romanística i de la universitat valenciana de les últimes dècades. Així mateix, no són escassos els testimonis en què s'ha evitat usar el nom d'una de les parts per a designar tot el conjunt del sistema lingüístic mitjançant fórmules compostes o sincrètiques tals com *llengua valenciana i catalana* (annex 6), o bé en què s'han proposat denominacions integradores i superadores de la diversitat onomàstica (annex 7).
5. La denominació de *valencià* és, a més, l'establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Per tant, d'acord amb la tradició i amb la legalitat estatutària, l'AVL considera que el terme més adequat per a designar la llengua pròpia en la Comunitat Valenciana és el de *valencià*, denominació que s'ha preservat legalment, ja que és una de les principals senyes d'identitat del nostre poble. Este nom pot designar tant la globalitat de la llengua que compartim amb els territoris de l'antiga Corona d'Aragó ja esmentats, com també, amb un abast semàntic més restringit, la modalitat idiomàtica que ens caracteritza dins d'eixa mateixa llengua. Així mateix, és plenament vàlida la denominació de *llengua*

valenciana, sense que este ús implique que es tracte d'un idioma diferent del compartit amb els altres territoris ja indicats.

6. És un fet que a Espanya hi ha dos denominacions igualment legals per a designar esta llengua: la de *valencià*, establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i la de *atalà*, reconeguda en els estatuts d'autonomia de Catalunya i les Illes Balears, i avalada per l'ordenament jurídic espanyol (annex 8) i la jurisprudència (annex 9). L'existència d'eixes dos denominacions pot crear equívocs sobre la cohesió de l'idioma en alguns contextos, especialment fora de l'àmbit lingüístic compartit. Per esta raó l'AVL considera necessari que els governs autonòmics implicats, en col·laboració amb el Govern espanyol, adopten les mesures pertinents (habilitació de fórmules sincrètiques o similars, per exemple) a fi que, especialment fora d'eixe àmbit lingüístic, s'harmonitze la dualitat onomàstica del nostre idioma amb la projecció d'este com a una entitat cohesionada i no fragmentada. Estes fórmules s'haurien d'anar introduint també en àmbits acadèmics o d'una altra naturalesa. D'esta manera es podria garantir coherentment la legítima presència del gentilici *valencià* fora de la nostra Comunitat i, alhora, conciliar la realitat filològica amb la realitat legal i sociològica valenciana.
7. En relació amb el model de codificació de la llengua, cal tindre present que no tots els idiomes de cultura han seguit unes directrius úniques i exclusives. Hi ha models de codificació que tenen un caràcter molt centralista i que es basen en una única varietat literària (com és el cas de l'italià, format a partir fonamentalment del florentí literari); n'hi ha uns altres que es basen en una varietat creada a partir de l'adopció d'elements de diferents parlars (com és el cas de l'èuscar batua), i n'hi ha d'altres, encara, que respecten les diferents modalitats dins de la unitat (com és el cas del portugués de Portugal i el del Brasil). Esta última possibilitat, atesa la rica tradició lingüística i literària del valencià dins de la llengua compartida, és la que l'AVL considera com la més adequada per al nostre idioma, ja que permet respectar la diversitat dins de la unitat. El que es proposa, per al

conjunt de la llengua, és, per tant, una codificació policèntrica alhora que convergent.

8. Partint d'estos criteris, en l'àmbit territorial valencià, la codificació s'ha fet i es fa d'acord amb un model que incorpora les característiques pròpies dels parlars valencians, tal com es reflectix en els acords normatius adoptats fins ara per l'AVL. Això possibilita disposar de versions valencianes pròpies (mitjans de comunicació, productes audiovisuals, aplicacions informàtiques, mercat editorial, texts litúrgics i religiosos...), la qual cosa no s'ha d'interpretar com a signe de fragmentació lingüística, sinó com una via de promoure l'ús de l'idioma mitjançant l'acostament del model de llengua valencià als seus usuaris. En esta direcció, l'AVL, acollint-se als punts 87 i 88 de la instrucció pontifícia *Liturgiam authenticam*, ha optat per fer una nova versió dels texts litúrgics catòlics, a partir dels texts canònics llatins, fidel no sols a les peculiaritats lingüístiques pròpies sinó a una rica tradició històrica de versions litúrgiques valencianes.
9. Sense perjudi del que assenyala el punt anterior, en els usos oficials i institucionals de l'idioma que, amb un abast general, es facen fora del conjunt de tot el seu àmbit territorial, s'hauria d'utilitzar un model de llengua convergent, basat en formes clàssiques integradores, la determinació i aprovació del qual hauria de correspondre a les diferents institucions amb competències normatives sobre la llengua compartida. Esta desitjable convergència ha de ser perfectament compatible amb la possibilitat d'utilitzar els models de llengua propis de cada territori en els usos que afecten les relacions particulars entre les institucions de fora del nostre àmbit lingüístic (resta d'Espanya, Unió Europea...), per una banda, i les institucions i les persones físiques i jurídiques de les comunitats autònomes que compartixen el mateix idioma, per una altra.

En conseqüència, l'AVL, fent ús de les atribucions que li conferix l'article 5 de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, insta totes les institucions valencianes, les administracions, els poders públics i el sistema educatiu, així com els mitjans de comunicació, les entitats, els organismes i les empreses de titularitat pública o que compten amb

finançament públic a ajustar les seues iniciatives en defensa de la denominació i l'entitat del valencià als principis i criteris continguts en el present dictamen. Així mateix, l'AVL fa una crida a tots els parlants del nostre idioma perquè, amb la màxima generositat i flexibilitat, cooperen en la solució del denominat *conflicte lingüístic valencià* amb sentit comú i visió de futur. És una condició necessària, per bé que no suficient, per a fer possible l'ús normal i la dignificació de l'idioma en un context de globalització creixent on la pervivència de llengües minoritzades com la nostra exigix, entre altres coses, una gran solidaritat entre tots els seus usuaris i l'allunyament tant de qualsevol temptació fragmentarista com de qualsevol esperit uniformitzador monocèntric.

Annexos

ANNEX 1

SELECCIÓ DE TESTIMONIS ON ES DOCUMENTA LA IDENTIFICACIÓ DEL CONCEPTE *LLENGUA* AMB EL DE *SISTEMA LINGÜÍSTIC*

1977

J. Mattoso Camara Jr., *Dicionário de lingüística e gramática*, Petrópolis, Vozes (16 ed., 1996), p. 111:

estruturalismo Propiedade que têm os fatos de uma língua de se concatenarem por meio de correlações e oposições, constituindo em noso espírito uma rede de associações ou ESTRUCTURA. É por isso que se diz ser a língua um SISTEMA.

1985

Werner Welte, *Lingüística moderna. Terminología y bibliografía*, Madrid, Gredos, p. 604:

sistema A F. de Saussure (1916) se debe el mérito de situar expresamente en el punto medio del dominio de la lingüística la idea de sistema, que desde entonces es reconocida como el principio básico de las ciencias estructurales. La concepción de 'lenguaje' (es decir, más exactamente, la *langue* saussureana) como un sistema de signos que puede descomponerse en numerosos 'subsistemas') es considerada hoy, generalmente, como un bien común lingüístico.

1986

Ramón Cerdà Massó (coord.), *Diccionario de lingüística*, Madrid, Anaya, p. 272:

sistema Estructura formada por los elementos de cada uno de los planos descriptivos de la lengua (fonológico, morfológico, etc.) relacionados entre sí de tal modo que los cambios producidos en cualquiera de ellos repercuten en todos los demás. Aún cuando hay distintos grados de solidaridad entre sus partes, las lenguas naturales pueden considerarse sistemas en este sentido. || Por extensión, lengua.

1986

Juan Luis Onieva Morales, *Diccionario básico de terminología gramatical*, Madrid, Editorial Playor, p. 157:

sistema Conjunto de elementos lingüísticos, relacionados entre sí e interdependientes, que constituyen un todo organizado.

Para F. de Saussure, la lengua es un sistema, de tal forma que si uno de sus elementos se modifica o se suprime, se ve afectado todo el conjunto.

1991

David Crystal, *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*, Oxford, Basil Blackwell, 3a edició, p. 342:

system (-atic, -ic) In its most general sense, the term refers to a network of patterned relationships constituting the organisation of LANGUAGE. Language as a whole is then characterised as a system (cf. the 'linguistic system of English', etc.) – and often as a HIERARCHICALLY ordered arrangement of systems. In one view, the 'language system' is constituted by the phonological, grammatical and semantic systems.

1992

Maria Francisca Xavier i Maria Helena Mateus, *Dicionário de termos linguísticos*, vol. 1, Lisboa, Cosmos, p. 340:

sistema lingüístico Sistema abstracto correspondente à língua partilhada por um grupo social ou regional.

1998

Manuel Pérez Saldanya, Rosanna Mestre i Ofèlia Sanmartín, *Diccionari de lingüística*, Oliva, Colomar Editors, pp. 303-304:

sistema Conjunt d'elements lingüístics que mantenen una relació formal o semàntica en la qual les interrelacions són mútuament exclusives (dos membres d'un mateix sistema es troben en distribució complementària) i mútuament definidors (el valor d'un membre és delimitat per relació als altres membres del sistema). El terme pot remetre tant a la llengua en la seua globalitat com a algun conjunt d'elements lingüístics organitzats. Des d'aquesta perspectiva, es pot parlar de sistema pronominal, sistema verbal, sistema fonològic, sistema vocàlic, etc. La noció de sistema fou introduïda per Ferdinand de Saussure per a definir la llengua com un sistema de signes que pot descompondre's en tota una sèrie de sistemes o subsistemes. El concepte representa una elaboració de la noció tradicional de paradigma, però es diferencia d'aquest pel fet que emfasitza la relació establida entre els elements en lloc dels elements mateixos.

ANNEX 2

SELECCIÓ DE TESTIMONIS ON ES DOCUMENTA L'ÚS DE LA DENOMINACIÓ DE *VALENCIÀ* O *LLENGUA VALENCIANA*

1395

Antoni Canals, traducció del *Valeri Màximo*, pròleg:

[...] tret del llatí en nostra vulgada lenga materna valenciana axí com he pogut jatssessia que altres l'agen tret en lenga cathalana emperò com lur stíl sia fort larch e quasi confús [...]

1418

Guillem de Copons, pròleg de la seua versió del *Llibre del Tresor*, citat per A. Ferrando Francés, *Consciència idiomàtica i nacional dels valencians*, Institut de Filologia Valenciana, València, 1980, p. 47:

E lo present transladador ha transladat en lengua valenciana, per donar delit de legir a un seu special senyor e amich, e als de sa nació desús dita.

c. 1460-1464

Joanot Martorell, *Tirant lo Blanch*, València, 1490, dedicatòria:

[...] me atreviré expondre: no solament de lengua anglesa en portoguesa. Mas encara de portoguesa en vulgar valenciana: per ço que la nació d'on yo só natural se'n puxa alegrar [...]

1472

Joan Esteve, *Liber elegantiarum*, Venècia, 1489, *explicit*, citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 47:

[*el llibre ha estat*] latina et valentiana lingua exactissima diligentia emendatus.

1475 (8 d'abril)

Testament del valencià Pere Garró, citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 48; en l'inventari dels seus béns figura una:

[...] biblia de forma major en pla, en lengua valenciana, de empremta.

1478

Colofó de la traducció de la Bíblia, atribuïda a Bonifaci Ferrer, València, 1478:

[...] treta de una biblia del noble mossén Berenguer Vives de Boil, cavaller: la qual fon trelladada de aquella pròpia que fon arromançada en lo monestir de Portaceli de lengua latina en la nostra valenciana per lo molt reverend micer Bonifaci Ferrer [...]

1490

Colofó de l'edició *princeps* del *Tirant lo Blanch*, València, 1490:

Lo qual fon traduït de anglés en lengua portuguesa. E après en vulgar lengua valenciana per lo magnífich: e virtuós cavaller mossén Johanot Martorell.

1491

Miquel Peres, *Llibre del menyspreu del món*, rúbrica del «Libre primer», citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 50:

[...] splanat de latí en valenciana lengua.

1494

Miquel Peres, *Vida de la sacratíssima Verge Maria*, València, dedicatòria, citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 50:

[...] no deu ésser en la nostra valenciana lengua callada [...]

1496

Traducció de la *Primera part del Cartoxà*, feta per Joan Roís de Corella, València, colofó, citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, pp. 50-51:

[...] trelladada de latí en valenciana lengua [...]

1497

Es publica a València, «en lengua valenciana» la versió, atribuïda a Francesc Eiximenis, del breu tractat llatí *Art de ben morir* (A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 51).

1504

Arxiu de la Catedral de València. Registre de col·lacions de benifets (17-1-1504). Citat per M. Càrcel Ortí, *La diòcesi de València i els seus beneficiats (1501-1538)*. Tesi doctoral (Universitat de València, 1979), vol. IV, p. 93:

Nobilis Ludovici de Perellos, de rectoria oppidi de Torres Torres, auctoritate apostolica facta, videlicet vigore quarundam litterarum apostolicarum seu mandati de providendo felicis recordacionis Alexandri pape Sexti, lingua vulgare valentina expeditarum.

1510

Miquel Peres, *La vida de Sant Vicent Ferrer*, inici de la dedicatòria:

[...] me prega que yo volgués pendre treball de traduir de latí en valenciana lengua de aquest gloriós sant la història [...]

1511

Fra Tomàs Vesach, pròleg a *La Vida de la seràphica sancta Catherina de Sena* (citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, pp. 52-53):

[...] per que dita història puga ésser largament e difusa comunicada a tots aquells e aquelles qui la volran, la ha feta imprentar en nostra lengua valenciana, no curant emperò de servar estil poètic ni modo artizat .

1521

Traducció del *Blanquerna*, de Ramon Llull, feta per Joan Bonllavi, València (citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 53):

Traduit: y corregit ara novament dels primers originals: y estampat en llengua Valenciana [...]

1523

Francesc Eiximenis, edició actualitzada del llibre *Scala Dei*, Barcelona (citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 55):

[...] és novament traduït de llemosí en nostra llengua vulgar valenciana [...]

1568

Reedició de la *Pragmàtica del rei Joan*, ordenada pels jurats de València, citat per J. Ribelles Comín, *Bibliografia de la lengua valenciana*, II, València, 1929, p. 519:

Acord 1/2005

Plegmàtica del molt alt senyor don Johan, primer de aquest nom Rey de Aragó de immortal y gloriosa memòria, *olim* en crida Real e general edicte, per manament dels Magnífichs Justicia e Jurats que *tunc* eren de la present ciutat de València publicada, traduïda de Llatí en vulgar Valencià: per los Reverents mestres de la Seu de València en l'any MCCCCXIIIJ.

1569

Llorenç Palmineró, «Aviso para el curioso lector» del *Vocabulario del humanista*, València, p. 2:

[...] si no hallo vocablo con que arromançar una cosa en Castellano, póngola en Valenciano, Italiano, o Francés, o lengua Portuguesa [...]

1574

Rafael Martí de Vicià, *Libro de alabanzas de las lenguas hebrea, griega, latina, castellana y valenciana*. València, impremta de Joan Navarro.

1576

Consell de la Vila d'Elda. Requestes de l'any 1576:

Que atento que la Sentencia que se ha de dar en esta Causa está en poder del Scribano, ordenada en lengua castellana y firmada, y que conforme a Fueros deste Reyno no se puede publicar dicha Sentencia sin que primero se traduzca en lengua valenciana, proveyo [...]

1586

Dors del foli 977, manuscrit dels P.P. Dominics de València que conté una narració en forma de declaració jurada, feta pel valencià Jeroni Ferrandis, que va coincidir a Colòmbia amb sant Lluís Bertran (València, 1526-1581). En relació amb la llengua que parlava este sant, diu:

[...] este testigo hoyó predicar el dicho Fray Lluis Bertran en lengua valenciana siempre y vio que los dichos Indios le entendían [...]

1592

Arxiu Capitular d'Oriola *Dietari de les resolucions...* (1569-1608), f. 95v. Resolució de 12-12-1592, per la qual es determinà:

[...] que hauen regonegut los dits manuals i que-ls pareixia que-s rebesen y acceptasen los que ha fet lo senyor Arquebisbe per estar molt complits y en llengua valenciana.

1639

Marc Antoni Ortí, *Siglo quarto de la conquista de Valencia*, dedicatòria als jurats de la ciutat de València, f. 2v:

En algun temps (i no tan antic que jo no l'haja alcançat) solia fer-se tan gran estimació de la llengua valenciana que quan en les juntes de la ciutat, Estaments i altres Comunitats, algu dels valencians que es trobaven en elles, se posava a parlar en castella, tots los demes s'enfurién contra ell, dient-li que parlas en sa llengua [...] i encara ha arribat est costum a introduir-se estremadament, que no sols se fa particular estudi en procurar saber la llengua castellana, pero també en oblidar la valenciana.

1667

Joan Baptista Ballester, *Ramellet del bateig del fill y fillol de València y apostòlich sanct Vicent Ferrer*, València, dedicatòria al lector, reproduïda per J. Ribelles, *op. cit.*, II, p. 35:

[...] que sia la llengua valenciana millor que totes les de Europa [...]

1732

Carles Ros, *Práctica de orthographía, para los dos idiomas castellano, y valenciano*.

1736

Carles Ros, *Tratat de adages, y refranys valencians, y pràctica per a escriure ab perfecció la lengua valenciana*.

1740

Joan Carles Amat, *Tractat breu, y explicació dels punts de la guitarra en Idioma Valencià [...] per a que 'ls naturals, que gustaren de dependre, y no entengueren la explicació Castellana, puguén satisfacer son gust en este breu y compendiós estil*.

1752

Carles Ros, *Qualidades, y blasones de la lengua valenciana*, València.

1761

Gregori Maians i Siscar, Carta a Juan de Vega Canseco (Oliva, 1-6-1761), reproduïda dins de l'edició facsímil d'*Instituciones dels Furs, y Privilegis del regne de València*, de Pere Hieroni Taraçona:

[...] Para esto es menester aplicarse algo a la lengua valenciana, como en otro tiempo hacian los grandes hombres.

1762

Tomàs Serrano i Pérez, *Fiestas seculares, con que la coronada ciudad de Valencia celebró el feliz cumplimiento del tercer siglo de la canonización de su esclarecido hijo, y ángel protector S. Vicente Ferrer, apóstol de Europa*, València, p. 237:

Tu lengua, la lengua valenciana, que comúnmente hablamos, lengua de nuestra Corte, se hizo lengua verdaderamente universal [...]

1764

Lluís Galiana, carta a Carles Ros inclosa a tall de pròleg en C. Ros, *Diccionario valenciano-castellano*:

Mui Señor mio. Tiempo haze que miro à V.M. como un Hombre nacido para el bien de la Lengua Valenciana [...]

1768

Carta dedicatòria a Carles Ros, de Lluís Galiana i Cervera, *Rondalla de rondalles*:

Amic y Senyor meu. Encara que la llengua Valenciana sia capaç de tota aquella perfecció y primor que pot tindre qualsevol altre idioma [...]

1795

Marc Antoni Orellana, *Catálogo y descripción dels pardals de l'Albufera de València*, València, 1795, p. 1:

[...] per ço, e perque no falten forasters que desitgen saber la lengua Valenciana [...]

1797

Antoni Josep Cavanilles, *Observaciones sobre la historia natural, geografía, agricultura, poblacion y frutos del Reyno de Valencia*, Madrid, vol. II, p. 323:

Índice de las plantas mencionadas en la obra. En la primera columna van los nombres latinos, en la segunda los castellanos, en la tercera los valencianos, y en la cuarta los franceses.

1820

Civera Manuel, *Décima y última conversació de Sao Perrengue y el Dotor Cudol*, València, impremta de Brusola:

Molt despreciada està la llengua valenciana, y es la causa, perque els mateixos que debien ensalsarla la degraden.

1839

Lluís Lamarca, *Ensayo de un diccionario valenciano castellano*, València.

1851

Josep Escrig, *Diccionario valenciano-castellano*, València.

1891

Joaquim Martí i Gadea, *Diccionario general Valenciano-Castellano*:

La publicación de un diccionario Valenciano-Castellano [...] se ha hecho doblemente necesaria en la actualidad, con el extraordinario vuelo que ha tomado en España el estudio de las lenguas regionales, y sobretodo el de la valenciana [...]

1915

Lluís Fullana, *Gramàtica elemental de la llengua valenciana*, València. 1915.

1915

Gaetà Huguet, *Orientacions valencianes*, Castelló:

Y com la llengua ha de ser l'instrument principal pera alcançar les nostres aspiracions, es necessari anyadir a les aspiracions consignades en lo semanari «Patria Nova» entre altres la de fer una gramàtica de la llengua valenciana [...]

Acord 1/2005

1931

Estatut de la Regió Valenciana [Avantprojecte del Partit d'Unió Republicana Autonomista (PURA)], València, Impremta La Gutemberg.

Article 2. Seran oficials de la Regió valenciana les llengües valenciana i castellana, podent usar-se per tant indistintament. [...]

Article 3. Els funcionaris judicials que siguen destinats a les terres valencianes deuran conèixer la llengua valenciana. [...]

1933

Carles Salvador, *Vocabulari ortogràfic valencià, precedit d'una declaració i normes ortogràfiques*, València.

1950

Manuel Sanchis Guarner, *Gramàtica valenciana*, València.

ANNEX 3

**SELECCIÓ DE TESTIMONIS ON ES DOCUMENTA
LA CONSCIÈNCIA DEL PARTICULARISME LINGÜÍSTIC
I ONOMÀSTIC VALENCIÀ**

1395

Antoni Canals, traducció del *Valeri Màximo*, pròleg:

[...] tret del llatí en nostra vulgada lenga materna valenciana axí com he pogut jatssessia que altres l'agen tret en lenga cathalana emperò com lur stíl sia fort larch e quasi confús [...]

1507

Barcelona. A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 54:

El 1491, el prologuista de *l'Art de ben morir* [¿Francesc Eximenis?] [...] afirmava: «deliberé de traure'l segons la possibilitat del meu pobre entendre en lenguaje català clar e manifest estil»; però en l'edició barcelonina de 1507 del mateix opuscle, feta a la vista de la valenciana de 1497, la susdita frase apareix així: «[...] he delliberat traure'l segons la possibilitat del meu pobre entendre en lengua valenciana e manifest estil.»

1514

A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 53:

El 1514, es fa constar en les rúbriques d'algunes poesies en català de Crespi de Valldaura, Vicent Ferrandis i Narcís Vinyoles, aplegades a la segona edició del «Cancionero General» d'Hernando del Castillo, que han estat escrites en «llengua valenciana».

1522

Un monge de Montserrat tradueix la Vita Christi de sant Bonaventura al català. Fitxes de la CDLPV, en línia <<http://idd01yq8.eresmas.net/Fitxes/Textos/Arxius/valencians.-htm>> (Consulta 12-10-2004):

He deslberat arromançar lo present libre, puix veig que fins aci, en nostra catalana lengua no es esta trasladada, y acabat que lo Cartuxa se tropia entre nosaltres en lengua valenciana, que es a la nostra prou conforme. Empero per ser tan prolixament en quatre grans libres partit, no es posible facilmente saber per ell en breu temps tota la vida del Senyor.

1589-1628

Pere Joan Porcar, *Dietari 1589-1628*; Antologia de l'editorial Alfons el Magnànim, pp. 87-88:

695. Cançó en alabança de mossén Francés Jeroni Simó en totes les llengües: VALENCIA [...] CASTELLÀ [...] ARAGONÉS [...] CATALÀ [...] MALLORQUÍ [...] PORTUGUÉS [...] BISCAÍ [...] FRANCÉS [...] NEGRE [...] MORISCO [...]

1737

Gregori Maians i Siscar, *Orígenes de la lengua Española*, vol. 1, p. 58:

Los Dialectos de la Lengua Lemosina son la Catalana, Valenciana y Mallorquina. La Catalana ha recibido muchos Vocablos de la Francesa, la Valenciana de la Castellana. [...] De todas las tres la más suave, i agraciada es la Valenciana, i no me lo hace decir la passion.

1851

V. Boix: «*Censura oficial*» al «*Diccionario*» de J. Escrig, València, p. XIII:

La lengua valenciana se halla comprendida por los geógrafos modernos en las seis grandes familias en que subdividen las lenguas europeas, agragándola a la «thracopelasgica ó greco-latina»: y Mr. Balbi subdivide á los romanos en catalanes, valencianos y mallorquines en España; langüedocianos, provencianos, delfineses, leoneses, auvernianos, lemosines y gascones en Francia [...]

1853

Josep Brusola, *El amic dels llauradors ó aforismes rurals* (Composts en català y castellà per D. Narcís Fagés de Romá [...] y traduïts al valencià per un Amic dels Llauradors).

1854

Josep Bernat i Baldoví, *Lo Virgo de la Vicenta y l'Alcalde de Favara* (Comedia en un acte y en vers, publicada l'any 1854 en vulgar valencià, ara novament catalanitzada per un revolucionari del 1854); Benimàmet. s.a.

1868

Teodor Llorente, en *Las Provincias*, 25 d'agost del 1868:

No tiene razón «La Montaña de Montserrat» al proponer que dejemos de llamar á nuestra lengua materna con el nombre que nuestros padres le han dado y que nosotros seguimos dándole [...]. Y qué motivos tan poderosos existen para rechazar el adjetivo «lemosin» y sustituirle con otro? «La Montaña» parece que lo considere denigrante [...]. No encontramos el motivo de esa asimilación [...]. Sometámonos al legislador supremo de los idiomas, y con tanta mayor razón en este caso, cuanto que habria grandes dificultades para cambiar el nombre á nuestra lengua. Consta esta de tres ramas, cada una de las cuales tiene su nombre especial, lengua catalana, lengua valenciana y lengua mallorquina ¿Cómo llamaremos al conjunto, á la matriz? «La Montaña» dice que le es igual que se le dé cualquiera de estos nombres, pero no usa mas que uno, el de lengua catalana. ¿Admitirán este nombre los valencianos y mallorquines? No, porque además de repugnarles esa supremacía que otros se atribuyen, no pueden consentir que se confunda con el dialecto catalán, el suyo, que es distinto [...]

1872

Faubel i Mora (señores), *El Senserro de Moncá. Parodia en dos actes y en vers valensiá; imitació de un atra catalana*, Valencia, 1872, citat per J. Ribelles Comín, *op. cit.*, tom IV, p. 291.

1874

Leandro Torromé, *Les Choyes de Roseta. Drama en tres actes y en vers escrit en catalá per don Serafi Pitarrá (Frederich Soler) y traduit y arreglat á la escena y constums valencianes per [...] Estrenat en [...] á benefici del traductor*, València, 1874, citat per J. Ribelles Comín, *op. cit.*, tom IV, p. 588.

1876

F. Pi i Margall, *Las Nacionalidades*, llibre I, cap. III; llibre III, cap. XII:

¡La identidad de la lengua! ¿Podrá nunca ser ésta un principio para determinar la formación ni la reorganización de los pueblos? [...]

Subsiste en España no sólo la diversidad de leyes, sino también de lenguas. Se habla todavía en gallego, en bable, en vasco, en catalán, en mallorquín, en valenciano. Tienen estos idiomas, a excepción de la vasca, el mismo origen que la de Castilla; y ninguna, sin embargo, ha caído en desuso.

Acord 1/2005

1881-1882

Obertura del curs de Lo Rat Penat pel president Sr. Ferrer i Bigné amb el discurs «Las diferencias entre las lenguas y literaturas de Valencia y Cataluña».

1881

València. En «Lo Rat Penat. Calendari Llemosí» de 1881. També replega la notícia J. Ribelles Comin, *op. cit.*, tom IV, p. 203:

Esta relacioneta [«Tres héroes de Camalet»] resultá premiada en lo Certamen celebrat per «Lo Niu Guerrer», societat lliteraria-humorística de Barcelona, en la festa celebrada lo 8 de Setembre de 1878, ab una «Menció honorífica» al segon premi, fentse constar en la Memoria que lligqué lo señor Secretari, que si en lloch de ser valenciana havera segut escrita en catalá dita relació, la Junta li havera otorgat dit premi segon, que quedá per adjudicar»

1886

Leopoldo de Equilaz y Yanguas, *Glosario etimológico de las palabras españolas (castellanas, catalanas, gallegas, mallorquinas, portuguesas, valencianas y bascongadas) de origen oriental...*, Granada, 1886.

1888

F. J. Simonet, *Glosario de las voces ibericas y latinas usadas entre los mozárabes...*, 1888, cap. IV, p. xcix:

Examinados con diligencia los monumentos linguisticos y memorias que nos quedan de aquellos naturales [mossàrabs], nosotros creemos que el lenguaje usado por ellos contribuyo en gran manera al desarrollo de nuestros principales romances, castellano, gallego y portugues, y aun del catalán y valenciano.

1909

V. Pascual, «Postals Valencianes» (postal «Llemosinisme», 1909). S'imprimiren en l'obra *El valenciano en las escuelas*, Xàtiva, 1918:

Els catalans se riuen y yo me ric també, dels que diuen qu'estàn en llemosí certes poesies escrites en un llenguaje, que li té mes ressemblança al catalá que al valenciá qu'ara parlem. Yo crec que tant de mal li fa al valenciá eixa manera d'escriure tan arcaica, com la «jepeta» del castellanisme... eixa afició al arcaisme va perdent partidaris en Catalunya, com ací, se deu pedre la mania d'escriure en lo que malament es diu «llemosí», que no es més que català.

1910

J. Nebot, *Tratado de Ortografía Valenciana Clásica*, València, p. 24:

Resulta, pues, resumiendo todo lo dicho, que los valencianos tenemos ya de antiguo nuestra lengua escrita propia y especial, como especial y propia es la hablada, y diferente, por lo tanto, de la catalana, la aragonesa, la castellana, la murciana y la balearica que geográficamente la circundan; y no se comprende, siendo la cosa tan clara, que vayan los escritores valencianos, desde hace ya más de un siglo, dando tumbos y resbalones; unos echándose francamente en brazos de la Academia Española y aceptando para el valenciano las reglas ortográficas dictadas por ésta para el castellano; y otros haciendo algo mucho peor: adoptando en sus escritos no ya la ortografía, sino hasta la analogía y la sintaxis catalanas, jurando, no obstante, y perjuro que escriben en valenciano puro y castizo.

1910

Carta de J. Nebot a Mn. Alcover (20-1-1910). En E. Casanova: «F. Barberá, col·laborador d'Alcover, i autor de 'La causa y el remey de la decadencia present d'Espanya'», *Actes del Segon Congrés d'Estudis de l'Horta Nord*, Vinalesa, 3 al 6 d'abril, 2003, p. 321:

Com vostè veu, li escric en valencià del segle xx: si no li agrada aixina, li escriuré en castellà del mateix segle, perque li confese en tota franquesa que despues de estudiar molt no he pogut dependre a escriure, y encara prou mal, mes que estes dos llengües...

1918

Bernat Ortín Benedito, *Gramàtica Valenciana*, València. Pregunta núm 8:

8. ¿A quin grup de llengües perteneix la llengua valenciana?

La llengua valenciana perteneix al grup romànic de les llengües d'inflexió indoeuropees i per lo tant és germana del castellà, francès, italià, portugués i rumà, pero més singularment del català i mallorquí.

1920

Pompeu Fabra, «La tasca dels escriptors valencians i balears», dins *La llengua catalana i la seva normalització*, Barcelona, 1980, p. 147:

Nosaltres, catalans, no desitjariem altra cosa sinó que emprenguéssiu una obra de forta depuració del vostre idioma, encara que no us preocupéssiu gens d'acostar-vos al nostre català; que tractéssiu de descastellanitzar el valencià i de redreçar-lo i d'enriquir-lo procurant acostar-lo al valencià dels «vostres» grans escriptors medievals.

1949

J. Ballester, *Temps de quarantena (1939-1959)*, València, p. 52:

[...] en crear-se, l'any 1949, la Sección de Literatura y Filología de Lo Rat Penat, i en conseqüència els Cursos de Llengua. S'hi va esdevenir un enfrontament entre valencià i català, al voltant d'un text molt explícit de Manuel Sanchis Guarner [...]

1953

Nicolau Primitiu, Conferència de clausura del Curs de Gramàtica de Lo Rat Penat. Exemplar mecanografiat, València, s. d.:

No pergau l'esment en la vostra brega feixuga de desasinar i llimar la parla, que la llengua valenciana és ronegament una llengua regional, tal mateix com la catalana i la mallorquina, totes tres tenen llur gramàtica i abundosa i selecta literatura; no obstant no passen d'estar llengües regionals [...]

1964

A. Igual Úbeda, *La llengua valenciana*. En «Valencia», suplement de *Levante*, núm. 384, València, 21 de novembre del 1964:

Està clar per a mí que el valencià és un idioma romànic, com el català i tots aquells que s'inclouen dintre la denominació de «llengua d'oc», com el provençal, entre altres [...]

1977

Miquel Adlert Noguerol, «En defensa de la llengua valenciana», dins *El Pensament valencianiste de Miquel Adlert*, València, l'Oronella, 1998, p. 60:

En «Retorn a la fidelitat valenciana» he posat un eixemple de les diferències entre valencià i català i que és l'Evangelí de la missa que acabava d'oir. És el text llatí, una traducció meua i el text d'una edició catalana. I entre el text valencià i el català —onze línies de quartilla a màquina—, hi ha més de xixanta diferències de les distintes classes. Perquè les diferències entre valencià i català són: De lèxic; per conservació de la paraula ibèrica, germànica, àrab, mossàrab. De procedència estrangera en adaptació pròpia o no. Per no ser el mateix ètim llatí. Morfològiques: diferència d'alguna lletra, lletra de més o manco. Semàntiques: paraules de diferent accepció o més o manco accepcions en valencià. Fonètiques, que son les més.

ANNEX 4

**SELECCIÓ DE TESTIMONIS VALENCIANS
ON ES DOCUMENTA LA CONSCIÈNCIA DE COMPARTIR
UNA MATEIXA LLENGUA AMB CATALANS I BALEARS**

1523

Joan Lluís Vives, *De institutione foeminae christianaee*, citat per F. Mateu i Llopis, *Lérida y sus relaciones con Valencia*, Lleida, 1976:

[...] mandó el monarca que hombres aragoneses y mujeres leridanas fueran a poblarla; y de ambas nacieron hijos que tuvieron como propia la lengua de aquellas, el lenguaje que ya por más de doscientos cincuenta años hablamos entre nosotros.

1556

Frederic Furió Ceriol, *Bononia sive de libris sacris in vernaculam linguam convertendis libri duo*, traduc. de J. Pérez Durà *et al.*, *Obra completa*, 1, CNRS–Universitat de València–UNESCO–Alfons el Magnànim, València, 1996, p. 337:

Que se traduzca, si quieres, a la lengua hispana y puesto que yo he mantenido una polémica con un valenciano, que se vierta a vuestra lengua; sabes que en vuestra lengua no hay una diversidad menor que en la italiana. Gritará, así pues, Cataluña entera que ha sido mal traducida, porque en su opinión, encontrará muchas cosas descuidadas, extranjeras, inadecuadas y completamente ajenas a los legítimos contenidos de la Biblia. Lo mismo diran Mallorca y Menorca, lo mismo Ibiza, pues el habla y la lengua de todos esos reinos es común con vosotros aunque os diferenciéis en algunos extremos en el sonido, en la pronunciación y en la abertura de la boca.

1610

Gaspar Escolano, *Décadas de la historia de la insigne y coronada Ciudad y Reyno de Valencia*, València, llibre I, cap. xvi, c. 108:

Como fue poblado desde su conquista casi todo de la nación catalana, y tomó della la lengua, y están tan paredañas y juntas las dos provincias, por más de trescientos años han pasado los deste reino [de València] debajo del nombre de catalanes, sin que las naciones extranjeras hiciesen diferencia ninguna de catalanes y valencianos.

1734

Carles Ros, *Epítome del Origen y Grandezas del Idioma Valenciano*, València [citant G. Escolano]:

[...] que se dieron tan buena maña nuestros passados en perfeccionar el idioma Valenciano, que con ser el mesmo que el Catalán se ha quedado este montaraz, al sonante, y grossero, y el Valenciano ha passado a ser cortesano, y gentil.

1747

Vicent Ximeno, *Escritores del Reyno de Valencia*, València:

[valencians i mallorquins] de ellos [dels catalans] tienen el origen y la lengua.

1760

Memorial presentat pels diputats de Barcelona, València, Ciutat de Mallorca i Saragossa a les Corts convocades pel juliol del 1760, citat per J. Reglà en *Introducció a la història de la Corona d'Aragó. Dels orígens a la Nova Planta*, Ciutat de Mallorca, Moll, 1969, pp. 175-176:

Hay otras leyes que obligan a que en Cataluña, Valencia y Mallorca sean obispos y clérigos de sus iglesias los que nacieron y se criaron en aquellos reynos. Porque en ellos se habla una lengua particular y aunque en las ciudades y villas principales muchos entienden y hablan la castellana, con todo los labradores ni saben hablarla ni la entienden.

1764

Fr. Lluís Galiana, carta a Carles Ros; reproduïda en C. Ros, *Diccionario valenciano-castellano*, València, Impremta de Benito Monfort, s.p.:

[...] qualquiera que imprimiese esta grande obra, nada havia de perder, porque todos los que fuessen de buen gusto en este Reino la querrían, i en Mallorca, i Cataluña se despacharian también muchos egemplares, por ser la Lengua de todos estos Reinos una misma en la substancia, i aun casi en el modo [...]

1778

Francesc Cerdà i Rico, *Notas al Canto del Turia de la Diana Enamorada*, Madrid:

[...] bajo el nombre de Catalanes se entendian éstos y los valencianos, por ser todos de una misma lengua [...]

1888

Teodor Llorente i Olivares, «El movimiento literario en Valencia en 1888», dins *La España Moderna*, 1, reproduït en *Almanaque de Las Provincias para 1890*, p. 71:

[...] en Cataluña, Valencia y Mallorca, no ha de haber más que una lengua literaria, a cuya unidad no afecten las variantes de sus vulgares dialectos [...]

1907

Teodor Llorente i Olivares, carta a Eduard López-Chavarri, *Epistolari Llorente*, III, Barcelona, 1936, p. 257:

Yo he sido siempre contrario a los que han querido hacer del valenciano un coto redondo, bien cerrado, exagerando las diferencias que *hoy* separan nuestra lengua de la catalana. *Literariamente* no había más que un idioma en Cataluña, Valencia y Mallorca, y debemos tender a restablecer esa unidad.

1907

Lluís Fullana, *Característiques catalanes usades en lo Reine de València*, València, Lo Rat Penat:

Escriure totes les característiques catalanes usades dins lo Regne de València, equivaldria a escriure una gramàtica catalana i posar a la portada: *Gramàtica de la llengua valenciana*.

1915

Lluís Fullana, *Gramàtica elemental de la llengua valenciana*, València, p. 17:

[el valencià] no es llengua essencialment diferent del català i balearic. Rònegament existixen certes diferències dialectals, pròpies de les regions valenciana, catalana i balearica [...]

1930

Teodor Llorente i Falcó [amb el pseudònim de Jordi de Fenollar], *En defensa de la personalitat valenciana*, València, pp. 71-73:

Es indudable que las lenguas que se hablan en Cataluña, Baleares y Valencia, son una misma. Sobre esto no hay discrepancia alguna. Podrá haber variantes dialectales, y no muchas, ni muy hondas, producidas por la diferenciación de vida en cada una de estas regiones, y el abandono en que se ha tenido el habla en los pasados siglos, sin centros culturales que preservasen de tanto elemento extraño que la corrompían; pero nada más.

Acord 1/2005

[...] debe procurarse por todos los medios posibles, aunque «sin imposiciones centralistas», suavizar aquellas diferencias dialectales, dirigiendo así todos los esfuerzos a conseguir la unidad del idioma.

1930

Emili Gómez Nadal, ressenya de *La llengua valenciana* de Lluís Revest, *Acció Valenciana*, 3, p. 2:

[...] hem de treballar en la gestació d'un tipus de llenguatge que ens serveixa per a donar el màxim abast a la nostra veu. D'ahí que afirmem l'unitat llingüística amb Mallorca i la Catalunya dels dos vessants pirinencs; [...] amb les terres del baix Aragó, Ribagorça i l'Alguer, germanes de llengua.

1930

Teodor Llorente i Falcó [amb el pseudònim de Jordi de Fenollar], *Acció Valenciana*, 3, p. 2:

La creació de places regionals a l'Acadèmia espanyola va estar, segurament, una martingala per a produir una equivocació col·lectiva. Per a que no resultara massa declarada la persecució decretada [per la dictadura de Primo de Rivera] per una banda contra les llengües hispàniques, per a enlluernar amb la concessió d'uns puestos a l'Acadèmia [Espanyola] [...] la llengua és única i per eixir dels dialectes més tancats, crec que devem seguir un programa de concessions mútues mínimes [...] Ja vaig proposar en un article [*Las Provincias*, abril] la creació d'una Acadèmia de la Llengua Catalana a Barcelona, en la que tindrien cabuda les altres variants regionals i el número d'acadèmics seria proporcional al número d'habitants que parlen la llengua.

1930

Josep Sanchis Sivera, *Acció Valenciana*, 5, p. 2:

A Barcelona anava jo a l'Institut d'Estudis Catalans i vaig contribuir amb aportacions valencianes a la confecció de les normes ortogràfiques. Estes normes no em semblen perfectes però crec que les devem admetre a títol provisional. El moment valencià actual és com el de Catalunya de 40 anys enllà; ens cal una orientació autoritzada i quan arribe l'hora ja ens vindran les depuracions detallades. [...] Per a solució signe per complet la opinió de Jordi de Fenollar [en relació a la creació d'una Acadèmia de la Llengua Catalana a Barcelona en la que tindrien cabuda les altres variants regionals i el número d'acadèmics seria proporcional al d'habitants que parlen la llengua].

1936

Manuel Corachan Garcia, «Discurs davant el Novè Congrès de Metges i Biòlegs en Llengua Catalana» (Perpinyà), *Tribuna Mèdica*, 23 (1976), p. 73:

No pretenc cantar una pàtria; només vull exaltar una llengua comuna que no és patrimoni exclusiu dels valencians, o dels mallorquins, o dels catalans, o dels rossellonesos, sinó que és de tots i de cada un de nosaltres.

1970

Enric Valor, «Sobre la unitat de la llengua literària», *Gorg*, 10 (juliol-agost), p. 6; reproduït dins Enric Valor, *Paraula de la terra*, Universitat de València, València, 1998:

En els temps d'esplendor de la literatura comuna dins la Confederació catalano-valenciano-aragonesa, la nostra llengua escrita, afaïçonada per segles d'oficialitat i conreu, tenia una rigorosa uniformitat, aleshores ni tan sols aconseguida pel castellà [...]. L'aportació principal al desenvolupament literari de la llengua en el darrer segle i en el present, contràriament al que s'hi esdevingué en el xv, l'ha feta més la variant oriental (Barcelona i Mallorca) que l'occidental (Lleida i València). El pes que Barcelona ha tingut en el redreçament idiomàtic de les nostres terres, innegable, ha donat com a resultat que la seua variant, les seues preferències lèxiques i algunes de les seues peculiaritats morfològiques, han constituït, per bé que molt més atenuadament del que sembla, el nucli de la llengua literària moderna. Aquest fet ha preocupat i preocupa molts valencians, que hi temen l'exclusió d'un gran cabal de formes vives dins el País Valencià, iguals o més acostades a la llengua dels clàssics que les de la modalitat oriental-barcelonesa per exemple. A part d'aquest problema d'aportació, la unitat de la llengua literària és quasi absoluta avui dia, puix que les tolerades diferències morfològiques, que sols afecten alguns temps verbals i no totalment, no malmeten gens ni mica aquesta unitat, i les preferències en l'ús d'uns o altres sinònims (*eixir* o *sortir*, *noi* o *xic* o *al·lot*, *aviat* o *prompte* o *prest*, etc.) no signifiquen res en contra d'aquesta evident unitat i es donen també en totes les llengües cultes que ens envolten, de vegades fins i tot més accentuadament.

1971

Manuel Sanchis Guarner, *Diari*. Fragments publicats en el llibre *Manuel Sanchis Guarner: el compromís civí d'un filòleg*, Universitat de València, València, 1998:

[...] 27 de juny [...]. Hem acabat l'estatge de professors de llengua autòctona [a Castelló]. [...] Era inevitable que es plantejés el problema de la unitat morfològica. Pitarch defensava que calia escriure «vingui» i ensenyar a llegir «vinga». Tothom m'ha aplaudit quan he dit que mai no hem de fer un «valencià» distint del català, però que la unitat lingüística ara per ara ha de ser elàstica, i que hem de procurar que el lèxic valencià vaja a enriquir el català.

1972

Martí Domínguez i Barberà, *Els horts* (fragment de la introducció):

Llengua viva del meu poble, corrent, planera, normal. Depurada només de corrupcions i vulgarismes inadmissibles. I de cara, naturalment, a la necessària unitat de l'idioma escrit de tots els pobles de la nostra parla [...]. Unitat sense la qual no són possibles, pràcticament, ni editorials comercials, ni llibres, ni periòdics o revistes..., és a dir, realitat literària a qualsevol nivell [...]. En el nostre cas, els dialectes rossellonés o eivissenc, castellanenc o barceloní, de la Ribera del Xúquer o del Segre lleidatà, de València capital i Horta, d'Elx o Morella, de l'Alguer o la Mariola, són branques d'un tronc únic, que comunica, en viu, arrels i rames.

1978

Manuel Sanchis Guarner, dins Gustau Muñoz i Josep Lluís Sirera, «Sanchis Guarner en temps de polèmica», *Cal Dir*, 61 [entrevista reproduïda dins *Manuel Sanchis Guarner: el compromís cívic d'un filòleg*, Universitat de València, València, 1998]:

La gramàtica valenciana meua té un pròleg, de Francesc de B. Moll, on diu textualment que després d'aquesta gramàtica ningú no podrà mai negar la unitat lingüística de Catalunya, València i les Illes. I jo mateix adoptava com a lema aquelles paraules de Pompeu Fabra, on deia que els valencians el que han de fer es depurar el valencià de castellanismes i procurar acostar-se al llenguatge dels escriptors valencians de l'època clàssica: si fan així, ja es trobarien amb el català. Efectivament, vaig fer una gramàtica amb notícia dels parlars dialectals valencians i amb cites només dels escriptors clàssics de València. Que conste que aquella gramàtica no era secessionista, sinó tot el contrari: des dels dinou anys, quan vaig començar a escriure, sempre he afirmat la unitat de la llengua.

1982

Martí Domínguez i Barberà, *Las Fallas*, Ajuntament de València (2a ed., 1992):

Falla es palabra del idioma propio de Cataluña y Valencia y siempre va unida a la idea de fuego.

ANNEX 5

**SELECCIÓ DE TEXTS VALENCIANS ON ES DOCUMENTA L'ÚS
DE LA DENOMINACIÓ DE CATALÀ O LLENGUA CATALANA
PER A REFERIR-SE A LA LLENGUA PRÒPIA
DELS VALENCIANS**

c. 1320

Traducció del tractat *De cibariis infirmorum*, d'Abulcasis Ahazam, feta pel valencià Berenguer Eimerich, *incipit*, citat per Lluís García Ballester, *La medicina a la València medieval*, València, Edicions Alfons el Magnànim–IVEI, 1988, p. 92, n. 163:

[...] de arabico in vulgare cathalano [...] a Berengario Eymerici, de Valentia, ad instanciam magistri Bernardi de Gordonio [...]

1325-1329

Ramon Muntaner, *Crònica*, cap. xvii:

E com la dita ciutat [de Múrcia] hac presa, poblà-la tota de catalans, e així mateix Oriola e Elx, e Alacant, e Guardamar, Cartagènia e en los altres llocs; si que siats certs que tots aquells qui en la dita ciutat de Múrcia e en los davant dits llocs són, són vers catalans e parlen de bell catalanesc del món.

1341

Carta de cessió del lloc de Sagra (Marina Alta) a l'Orde de Santiago, estesa per duplicat a València el 17 de setembre pel notari valencià Bernat de Soler (Archivo Histórico Nacional, Órdenes Militares, *Uclés*, Sagra i Sanet, carp. 307, núm. 6):

[l'una] escripta en letra e lengua castellana, et la otra [...] en plan escripta en letra e lengua catalana.

1400

Carta dels jurats de València al veguer i jurats de Girona tramesa l'1 de setembre (Arxiu Municipal de València, *Lletres missives*, g³-7, s. f. [f. 28r i v])

Acord 1/2005

Certificam que a en Berenguer Porquet, laurador, vehí nostre e d'aquesta ciutat, fugí, dos mesos poch més o menys són passats, un seu catiu, de linatge de tartres, emperò batejat e apellat Johan, de edat de xx anys, poch més o menys, e paladí en lenguatge català, com de poquea a ençà se nodris en esta terra [...]

1415

Carta del rei Ferran d'Antequera al sultà del Marroc, a propòsit d'una reclamació, dins M. Arribas Palau, «Reclamaciones cursadas por Fernando de Aragón a Abu Sa'id 'Utman III de Marruecos», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, xxx (1963-1964), p. 320:

Nos empero querientes proceder en esto legítimament e segunt dreyto e razón, vista una letra o carta morisca vuestra e aquella feyta reducir por el alcadi nuestro de Valencia de morisco en romanç cathalán, por la qual parece del deudo de las ditas mccc doblas restantes de la dita mayor cuantia o precio de los ditos drapos o panyos [...]

1417

Enric de Villena, *Los dotze treballs d'Hèrcules*, redactat a València (citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 77):

[...] a preçes e instancia del virtuoso caballero mosén Pero Pardo [...], escripto en romance catalán [...]

1420

El 18 de desembre, els jurats de València s'adrecen al papa Martí V i li demanen que els carmelitans valencians siguen integrats en la província de Catalunya (citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, pp. 77-78):

[...] ut dictum monasterium sub provincia Cathalonie huic civitati vicine, quorum lingua [*sic*] sub uno ydiomate conformatur, transferretur.

1445-1455

Actes del procés de canonització de sant Vicent Ferrer (citat per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 81):

[...] et loqueretur in vulgari catalanico sive valentino [...]

1492-1497

Bernat Fenollar i Jeroni Pau, *Regles de esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*, edició d'A. M. Badia, Barcelona, 1999:

[obra subtitulada] «Mots o vocables los quals deu esquivar qui bé vol parlar la llengua catalana, a juí del reverend prevere mossén Fenollar e misser Hierònym Pau [e] altres hòmens diserts catalans e valencians e prestantíssims trobadors» [...] entre les persones de bon ingeni o experiència, fàcilment se coneix dits vocables ésser d'Empurdà, o d'Urgell, o de Mallorca, o de Xàtiva, o de les Muntanyes, o pagesívols, dels quals no acostumen usar los cortesans ne elegants parladors e trobadors.

1563

Martí de Viciana, *Crònica de la ínclita y coronada ciudad de Valencia*, III, València, p. 341:

En Orihuela & su tierra siempre se ha guardado la lengua catalana: porque en tiempo de la conquista se pobló la tierra más de catalanes que de otras naciones, de los quales heredaron la lengua, corazón, manos & obras.

1763

Gregori Maians i Siscar, carta al bisbe Ascensi Sales:

Los libros que V. S. me envió llegaron a mis manos bien acondicionados. El Gazofilazio es muy de mi gusto, no tanto por su abundancia [...] como por la lengua catalana que estimo como propia.

1876

Benvingut Oliver, *Historia del derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia. Código de las costumbres de Tortosa*, I, Madrid:

[existix] una comunidad de usos, costumbres, legislación y tradiciones entre los habitantes de los territorios conocidos con los antiguos nombres de Principado de Cataluña y Reinos de Mallorca y de Valencia [...] Este hecho [...] arroja inesperada luz sobre toda nuestra historia y sobre el verdadero carácter de los pueblos que podemos llamar de lengua catalana [...]

1887

Vicent Boix, «Censura oficial» al *Diccionario valenciano-castellano* de Josep Escrig i Martínez, València, Pasqual Aguilar, p. 7:

Nuestra lengua, aunque catalana, no es substancialmente diferente [de la de Catalunya] más que en el dialecto, pronunciación, conjunto de voces y vocablos árabes, vulgares y romanos.

1888-1889

Roc Chabàs, «Nuestro regionalismo», *El Archivo*, 3, p. 284:

Desde que vaig nàixer he tingut a molt plaer el parlar la llengua que, surtint del llemosí com a rama del provençal, vingué catalana al ser barrejats los sarrahins, dictant els Furs, que felices feren estes comarques.

1894

Roc Chabàs, carta [datada l'1 d'abril] al R. P. Juan Berkman, citada per M. Bas Carbonell dins *Roque Chabàs, el historiador de la Renaixença*, Dénia, Canfali, 1995, p. 247:

[...] el idioma que se habla en Valencia y Barcelona no nació aquí espontáneamente sino que fue importado de Cataluña: es pues catalán por su origen.

1906

Valencia Nova, ressenya del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1 de novembre del 1906):

Allà per los sigles xiv y xv [...] en lo Principat, com València y Mallorca, tots parlaven igual, en bon català, y escrivien com parlaven.

1930

Teodor Llorente i Falcó [amb el pseudònim de Jordi de Fenollar], *En defensa de la personalitat valenciana*, València, Impremta Doménech, pp. 75-77:

He aquí, lector, un punto considerado por muchos algo vidrioso, y que nosotros no consideramos que merezca discrepancias entre los pobladores de las distintas regiones en que se habla nuestra lengua. Si, como decíamos ayer, el catalán, el balear y el valenciano son un mismo idioma, como no habrá nadie que deje de reconocerlo, debe de tener un nombre común. ¿Se le llamará catalán? ¿Habrá de ser valenciano? ¿Le corresponde mejor el apelativo de balear o mallorquín? [...] Para los que creen a pies juntillas que el valenciano lo trajeron los catalanes de la Conquista, no hay cuestión: para éstos el nombre común debe ser «lengua catalana». Pero es que hay otro sector, nosotros creemos que un poco más lírico, que asegura que el valenciano nació aquí, como en Cataluña surgió el catalán y en Mallorca el balear [...] Los que así piensan son los

aferrados a que nuestra lengua se llame «valenciana», y a quienes les rayan las tripas cada vez que a un escritor valenciano, de la época medieval, los catalanes lo catalogan como cultivador de la «lengua catalana». Nosotros sinceramente creemos que con ello no se nos rompe ningún hueso. Querol, uno de los poetas más inspirados y a la vez uno de nuestros mejores cerebros de los modernos tiempos, no titubeó en llamar a sus versos valencianos «Rimas catalanas»; y el mismo Teodoro Llorente era en esto muy transigente. En último término, cabía pensar que dentro de estas modalidades lingüísticas de catalán, mallorquín y valenciano, los que hablan la primera están en mayoría; y en la actualidad, por el desarrollo y esplendor de sus letras, bien ganado tienen ese primer puesto.

1930

Lluís Revest i Corzo, *La llengua valenciana. Notes per al seu estudi i conreu*, Castelló de la Plana:

Creem que la llengua valenciana és, i no res més, la dels catalans qui la portaren quan a la Conquesta; per esta raó és que els filòlegs, anomenant-la del poble qui primer la parlà, la coneixen universalment per *catalana* [...]. No existix una llengua valenciana independent de la catalana [...] l'únic sistema ortogràfic viable dels proposats fins a l'hora d'ara són les *Normes* de l'Institut [d'Estudis Catalans].

1930

Salvador Guinot, «Per a la reglamentació ortogràfica», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, XI, p. 304:

Partim de la unitat de la llengua catalana, no destruïda pels dialectes del Principat de Catalunya, del reialme de València, de les Illes Balears, d'Alguer i del Rosselló [...] i trobant-nos modernament, per minva d'estudis, en una varietat anàrquica de grafies en València, mentrestant els nostres germans de Catalunya han arribat a una gran unitat ortogràfica gràcies a les «Normes» de *l'Institut d'Estudis Catalans*, creiem que res més pràctic i beneficiós pot ésser que acceptar les «Normes» de *l'Institut*.

1960

Martí Domínguez i Barberà, *No n'eren deu?*, Alzira, Bromera, 1992, p. 33:

La unitat substancial de la llengua que es parla al Principat, les Balears, València, el Rosselló, la Cerdanya, a les Valls d'Andorra i a la ciutat d'Alguer de Sardenya no està renyida amb les particularitats morfològiques i fonètiques que presenten en la pràctica les parles dels valencians, catalans, mallorquins, etc. Però hem de fer tots un esforç mínim i sensat per acostar-nos el més possible, quant a l'idioma literari (com han fet els castellans, els italians i els francesos), per escriure un idioma amb sentit unitari. Açò no

vol dir que hagem d'acostar-nos al català del Principat, ni menys encara, a les formes dialectals del barceloní. Sens dubte, el millor català és el que es parlava i escrivia a la València del xv. El bon català modern no pot ser l'arcaic dels nostres clàssics, pero sí el que hi ha a les arrels i es nodreix de la parla viva dels nostres pobles, en tot allò que no siga incorrecció greu, i en els escriptors moderns que tinguen un llenguatge viu i eficient.

1962

Martí Domínguez i Barberà, *El tradicionalismo de un republicano*, Sevilla, Montejurra:

Para diferenciar el lenguaje vulgar y pintoresco del pueblo del lenguaje literario, se recurrió en el siglo pasado a un término que nadie ha sabido liberar de su condición de fantasma: el término lemosin. [...] El idioma de Valencia, hablado o escrito, vulgar o literario, del siglo xx o del siglo xv, es sustancialmente el mismo de Lérida, o Palma de Mallorca, de la Seu de Urgell o Perpinyá. ¿Catalán? ¿Y por qué no? ¿Se escandaliza el de Huelva si le dicen que habla en castellano? Pues existe más diferencia entre la lengua que se habla en Cádiz y Huelva y la de Burgos o Valladolid que la que se habla en Alcoy o Játiva y la de Gerona o Andorra. [...] El valenciano es, pues, ni más ni menos que el catalán: un precioso catalán de Valencia. Como el andaluz es el castellano de Andalucía. [...] Afortunadamente, en la actualidad están superadas las puerilidades y bizantinismos posibles en torno al nombre que deba llevar una lengua que, bien se diga catalana, bien valenciana, es en esencia una sola, aunque el mundo noblemente liberal y federativo al que pertenecen Valencia y el Principado les permita uno y otro nombre, al margen de recelos ni suspicacias. La Renaixença valenciana tuvo conciencia de esta unidad idiomática; de ella participó el propio Blasco, que no tuvo reparo en emplear —y era en 1883!— en esa su primera salida al público, un valenciano con cierta preocupación filológica, donde no faltan términos más propios del lenguaje del Principado que del de Valencia.

ANNEX 6

**SELECCIÓ DE TESTIMONIS VALENCIANS
ON ES DOCUMENTA L'ÚS DE DENOMINACIONS COMPOSTES
PER A REFERIR-SE A LA LLENGUA DELS VALENCIANS**

1445-1455

Actes del procés de canonització de sant Vicent Ferrer (citats per A. Ferrando Francés, *op. cit.*, p. 81):

[...] et loqueretur in vulgari catalanico sive valentino [...]

1492-1497

Bernat Fenollar i Jeroni Pau, *Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagesívols (Mots o vocables los quals deu esquivar qui bé vol parlar la llengua catalana a juí del reverend prevere mossén Fenollar e misser Jeroni Pau [e] altres hòmens diserts catalans e valencians e prestantíssims trobadors)*, editades per A. Badia i Margarit, Barcelona, 1999:

[regla 291]: *reyna e regina* tot se pot dir, mas lo vulgar català e valencià és dir *reyna*, car *regina* no-s diu sinó en cobles o per trones per los predicants la paraula de Déu, com ara: «Oh, Regina del Cel...»

1575

Onofre Pou, *Thesaurus puerilis*, València:

Està primer lo vulgar en llengua Cathalana, y Valenciana, y després lo llatí.

1908

Manuel Milà i Fontanals, *Obres catalanes*, Barcelona, Gustau Gili:

Y si no-s vol dir catalana, no-s diga de cap manera llemosina, sinó catalano-valentino-baleàrica.

1925

Nicolau Primitiu Gómez Serrano, publica en *Las Provincias* una sèrie d'articles de divulgació titulada *Psalterio toponímico. El lenguaje balear-catalán-valenciano*.

1925

Josep Calveras, *La reconstrucció del llenguatge literari català. Estudi d'orientació*, Barcelona, Biblioteca Balmes:

Tots podem dir: la nostra llengua valenciana, la nostra llengua mallorquina, la nostra llengua catalana, parlant d'una sola i mateixa llengua, i això no és pas incompreensible com un misteri.

No essent la nostra branca filològica del romanisme sinó el conjunt de tres dialectes principals, que tots tres igualment són manifestacions de la mateixa llengua, qui parla un dialecte parla la llengua, que no és cosa diferent del mateix dialecte, sinó que pel dialecte es manifesta; i la llengua manifestada igualment en els tres dialectes, tant se pot dir catalana, com valenciana, com balear o mallorquina. Així els valencians tenen llengua valenciana i els catalans catalana i els mallorquins mallorquina.

Ara, com és a parlar contraposant els dialectes, el valencià, català i mallorquí són tres manifestacions diferents i caracteritzades; i si es volia aleshores fer marcar el conjunt en contraposició als dialectes que en són part, caldria un nom diferent del de cada dialecte. «Català-valencià-balear» seria el propi i a tothom acontentaria, si no fos que és massa llarg, i que de fet els filòlegs, que són els únics qui parlen de les llengües fent aquestes subtilitzacions, han pres el costum de dir-ne breument: llengua catalana.

1926

Antoni M. Alcover, Francesc de B. Moll [i Manuel Sanchis Guarner], *Diccionari Català-Valencià-Balear. Inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals, recollides dels documents i textos antics i moderns, i del parlar vivent al Principat de Catalunya, al Regne de València, a les Illes Balears, al departament francès dels Pirineus Orientals, a les Valls d'Andorra, al marge oriental d'Aragó i a la ciutat d'Alguer de Sardenya*, Palma de Mallorca, 1926-1968, deu volums.

1957

Joan Fuster, *Diari 1952-1960, Obres Completes, 2*, Barcelona, Edicions 62, 1969:

Als diaris [de València] sovinteja l'ús dels termes «vernacle» —que és una manera d'evitar «valencià» quan no es gosa escriure «català», i «català-valencià», si la timidesa és menor.

c. 1958-1959

Josep Giner, nota manuscrita enviada a Emili Beüt, a propòsit d'un mapa dels «Països Catalans» (Arxiu d'Emili Beüt):

Les notícies que tinc de Catalunya, és que han refusat això de «Llengua Bacavesa». En contra de lo que creu D. Nicolau (no coneix com pensen els escriptors mallorquins) l'oposició més forta ha estat per part de certs escriptors mallorquins. Hem de considerar Mallorca com a formant part de Catalunya. Per això el problema es centra entre Catalunya i València. La meua proposta és dir-ne «llengua catalano-valenciana» simplement. En este mapa falten noms de poblacions balears: Ciutadella, Maó, Pollença, Sóller, Palma, etc.; del contrari no es veu que es parle també a les illes. Jo refaria la llegenda del mapa posant només: «Mapa de les terres on és parlada la nostra llengua catalano-valenciana» Regne de València-Illes Balears-Catalunya-Rosselló. Total 65.000 Km² (6.000.000 d'habitants parlen la nostra llengua (no sé ara si en són 6 o 7). Una llegenda així seria més eficaç. Jo crec que lo de bacavesa està destinat al fracàs i fa el joc a que els catalans es mantinguen fermes: ací tota la joventut és aferrissada partidària de dir «llengua catalana». Per això seria més defensable, i més convenient per a nosaltres dir-ne «llengua catalana-valenciana», «valenciana-catalana».

1959

Vicent Badia Marín, «Llengua valenciana o bacavesa?», dins *Sicania (Mensual. Suma y guía de cultura valenciana)*, novembre del 1959, p. 3:

La revista literària «Ponent», que es publica a la ciutat de Mallorca en llengua catalano-valenciana-balear, així com el «Diario de Mallorca», es fan eco del mot Bacàvia posat en circulació des de València per a designar genèricament la llengua que es parla a Catalunya, València, Mallorca, Baix Aragó, Departament francès dels Pirineus Orientals i a la ciutat avui italiana de l'Alguer.

1962

Lo Rat Penat, «Concurso literario permanente mensual», reproduït en *Buris-ana* (març 1962), núm. 56, p. 3 (Lo Rat Penat anuncia el tema per al mes de març):

Recordamos que el tema para el mes en curso corresponde a «aspectes sobre l'economia d'un producte agrícola (taronja, ceba, arròs, cotó, blat, dacsà, etc.». Los trabajos que opten al concurso habrán de ser escritos en catalán-valenciano [...]

1966

Enric Valor, *Curso de lengua valenciana*, València, Impremta Fermar:

Llegamos con una pléyade de prosistas y poetas excelsos (estos últimos aún fuertemente aprovezalados) a la eclosión literaria del xv o Siglo de Oro de las letras catalano-valencianas [...].

[...] una lengua románica perfecta e independiente, que habría de ser con el tiempo el idioma de la poderosa Confederación Catalano-Valenciano-Aragonesa.

1966

Enric Valor, *Lea valenciano en diez días. Breve método de pronunciación del catalán-valenciano-balear*, València, Impremta Ferman.

1974

Carles Salvador, *Gramàtica valenciana amb exercicis pràctics*, sisena edició revisada per la Secció de Llengua i Literatura, València, Publicacions dels Cursos de Llengua i Literatura Valenciana de Lo Rat-Penat:

Les desinències en la flexió dels verbs és diferent en algunes persones, temps i modes dels tres països o branques lingüístiques del mateix idioma, el CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR.

1988

Rafael Company, dins A. Colomer, R. Company, V. Franch i M. Nadal, *Document 88*, València, Eliseu Climent:

[...] si considerem que en la vessant lingüística la denominació *balear* només té notòria difusió en la dialectologia [...], res no impediria parlar del *català-valencià* o *valencià-català* per a referir-se a la nostra més important contribució a la diversitat europea. [...]

Des dels punts de vista exposats, és clar que les expressions *catalano-valencià* i *catalànic*, aplicades al diasistema, són susceptibles d'esdevenir denominacions que vehiculen l'adhesió del *poble valencià* a la *unitat* lingüística. I de començar a imposar-se als àmbits on calga. També és obvi, però, que, arribat el cas, potser seria millor parlar d'un Tractat Catalano-Balear-Valencià d'Unió Lingüística, i d'una Acadèmia Catalano-Balear-Valenciana de la Llengua [...]

2002

Jordi Colomina, «El valencià dins l'espai occitano-romànic: Paral·lelismes lèxics i fraseològics», dins la revista *Paraula d'Oc*, núm. 5, València, juliol 2002:

D'ençà dels inicis de la filologia romànica, al primer terç del segle XIX, i fins al primer terç del segle XX, la nostra llengua valenciana-catalana-balear va ser considerada sense discussió com a part constitutiva de la llengua d'oc. I no tan sols per part dels filòlegs estrangers: des de Manuel Milà i Fontanals fins als darrers texts d'Antoni M. Alcover, la nostra llengua va ser considerada com a una de les varietats de la llengua occitana. Encara al 1954 Joan Fuster (1967) parlava de «les regions de la llengua d'oc d'un i altre costat del Pirineu —entre elles el País Valencià—» i F. De B. Moll (1974) arribava a afirmar que «pot ésser que originàriament el català formàs una unitat amb les parles occitanes o de llengua d'oc».

2003

Jordi Colomina, «Als germans de Catalunya» (parlament pronunciat davant del Ple de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans en la reunió celebrada el dia 11 d'abril del 2003 en la Sala de Juntes de la Facultat de Filologia de la Universitat de València), publicat en el periòdic *Levante* i en la revista *Paraula d'Oc*, núm. 6:

Al costat de les crítiques cal oferir solucions. Estes són les que jo vos propose. Per una banda, continuar la pràctica habitual en l'interior de cadascun dels nostres països d'anomenar, en els usos quotidians, la llengua comuna, *valencià* i *llengua valenciana* en València, i *atalà* i *llengua catalana* en Catalunya. I per una altra banda, introduir, al costat d'eixes denominacions, per als usos més formals (administratius, universitaris) i sobretot de cara a l'exterior dels nostres països, un nom integrador i hereu de la tradició confederal dels nostres pobles. Eixe nom podria ser, arreplegant els tres gentilicis que apareixen en els nostres estatuts d'autonomia, *idioma valencià-català-balear* o, simplement, *valencià-català-balear*. I si sembla massa llarg, es podria reduir –seguint precedents com ara gallego-portugués o serbo-croat– a *idioma valencià-català* o, simplement, *valencià-català*.

ANNEX 7

**SELECCIÓ DE TESTIMONIS ON ES DOCUMENTA
L'ÚS DE TERMES DISTINTS DE VALENCIÀ I CATALÀ
PER A REFERIR-SE A LA LLENGUA DELS VALENCIANS**

1579

Traducció castellana de les poesies d'Ausiàs March, feta per Jorge de Montemayor:

Las obras del excelentissimo poeta Ausias March, Cavallero Valenciano. Traduzidas de lengua Lemosina en Castellano.

1801-1808

Gaspar M. de Jovellanos, carta al canonge de Tarragona C. Gonzalo de Posada, reproduïda per P. Marcet, *Història de la llengua catalana*, II, Barcelona, 1987, p. 5:

Si no me engaño, tardará usted poco en desbautizarla a la que llama lengua lemosina, para ponerle el nombre de catalana [...] se extendió y cundió por todo el reino de Valencia, y saltó a las islas Baleares [...]

1804

Antoni Febrer i Cardona, *Principis generals de la llengua menorquina*, Maó, manuscrit:

[el títol d'aquest llibre no és] perquè considèria que aquesta llengua dèguia el seu origen a Menorca, sabent molt bé que aquesta illa fonc fundada de valencians, catalans, etc., els quals e-hi portaren la seua llengua, que és la mateixa que nosaltres usam i antigament s'anomenava llemosina [...]

1868

Comentari del periòdic barceloní *La Montaña de Montserrat*, dirigit per Víctor Balaguer, *Las Provincias*, 19 d'agost:

¿Por qué hemos de llamar lengua «lemosina» a la nuestra? Los escritores valencianos, lo propio que también hicimos los catalanes durante algún tiempo, siguiendo una falsa y ridicula rutina, llaman «lemosín» a nuestra lengua [...] ¿Por qué hoy, en el grado de crítica, de inteligencia y de perfección á que se ha llegado, por qué hoy hemos de continuar llamando lemosina á la lengua catalana? Llámese la valenciana, mallorquina ó catalana

1868

Contestació de Teodor Llorente al comentari anterior, *Las Provincias*, 25 d'agost:

No tiene razón «La Montaña de Montserrat» al proponer que dejemos de llamar á nuestra lengua materna con el nombre que nuestros padres le han dado y que nosotros seguimos dándole [...]. ¿Y qué motivos tan poderosos existen para rechazar el adjetivo «lemosín» y sustituirle con otro? «La Montaña» parece que lo considere denigrante [...]. No encontramos el motivo de esa asimilación [...]. Sometámonos al legislador supremo de los idiomas, y con tanta mayor razón en este caso, cuanto que habria grandes dificultades para cambiar el nombre á nuestra lengua. Consta esta de tres ramas, cada una de las cuales tiene su nombre especial, lengua catalana, lengua valenciana y lengua mallorquina ¿Cómo llamaremos al conjunto, á la matriz?. «La Montaña» dice que le es igual que se le dé cualquiera de estos nombres, pero no usa mas que uno, el de lengua catalana. ¿Admitirán este nombre los valencianos y mallorquines? No, porque además de repugnarles esa supremacia que otros se atribuyen, no pueden consentir que se confunda con el dialecto catalán, el suyo, que es distinto [...]

1878

Constantí Llobart, *Excel·lències de la llengua Llemosina. Discurs panegirich llegit en la solemne sessió inaugural de Lo Rat Penat*. València:

No, valencians, no és morta nostra expressiva llengua llemosina, com los seus malhvirats inimichs semblava desijaven, gràcies als generosos esforços de nostres germans de Catalunya y les illes Mallorques [...]. En la mateixa llengua fonch criat en Montpeller, y parlà nostre molt alt e invicte Rey En Jaume. Ab ella escrigué, a imitació de Juli Cèsar, ses conquestes y a imitació dels romans la introduhí ab la sua religió en les Mallorques, y en València y son antich regne al conquistar-los. [...] la llemosina llengua fonch la cortesana ab que en Aragó, València y Catalunya, los reys parlaven [...]; dissentint aquesta llengua en los tres amunt citats dominis, sols en alguna que atra petita variació, ya en la manera de pronunciar-se, ya en la adopció d'algunes veus originàries, insignificants diferències molt menys notables si es vol encara, que les que el castellà sofríx en les diverses províncies hon se parla. Sempre además s'ha observat que en los confins d'Aragó, València y Catalunya, s'ha parlat ab mes correctitud y puresa que en lo mateix interior dels propis nostra llengua.

1887

Constantí Llobart, «Ensayo de ortografía lemosino-valenciana», dins Josep Escrig, *Diccionario valenciano-castellano*, València, p. xvii:

Partiendo de este principio, siempre hemos creído lo más conducente a nuestro fin, establecer una doble división de lugar y tiempo en nuestra lengua que, sin duda, para su porvenir daría excelentes resultados prácticos. La primera de ellas, es decir, la que al

punto donde se habla se refiere, reducida está a la aplicación indistinta del calificativo de *lemosin* a las tres diversas ramas del árbol de nuestra lengua, que son el catalán, el mallorquín y el valenciano, denominándose respectivamente *lemosino-catalán*, *lemosino-mallorquín* y *lemosino-valenciano*, según la región a que corresponda; y no omitiéndose nunca el dictado *lemosín*, ya que tal fué el nombre de pila que, por razón de haber nacido en *Limoges*, así como por haber nacido en Castilla se denomina a la lengua española castellana, le es en todos casos apropiado. De este modo obtendríanse las consiguientes ventajas de facilitar en mucho la unificación de nuestra lengua, pudiendo, por otra parte, desarrollarse autonómicamente cada una de por sí, evitándose quizás mezquinos recelos o antagonismos que entre sus cultivadores pudieran algún día suscitarse.

1881

J. Martínez Aloy, «Formación de los apellidos lemosines», discurs llegit en l'Acadèmia de la Joventut Catòlica de València:

Yo no sé qué nombre tenga esa lengua. Pareciórame arrogancia llamarla valenciana ó catalana, modestia, decirle provenzal. Con frecuencia se la llama lemosina, y yo así la nombro, siquiera sea porque todos me entienden. La denominación podrá ser defectuosa; pero está admitida [...]

1931

Felip Mateu i Llopis, «L'actual moviment cultural de València davant l'hora present de Catalunya», conferència llegida el 22 de febrer a l'Agrupació Excursionista Ginesta (Tarragona):

L'esperit [de la Renaixença] era de franca comprensió enllà i ençà l'Ebre. Els poetes de Catalunya i de Mallorca, de València i de Provença se saludaven sovint i tots entonaven cànctics a la llengua catalana que fou batejada per alguns, equivocadament, amb el nom de «llemosina» per a designar la unitat del llenguatge.

1959

Vicent Badia Marín, «Llengua valenciana o bacavesa?», dins *Sicania (Mensual. Suma y guía de cultura valenciana)*, novembre del 1959, p. 3:

La revista literària «Ponent», que es publica a la ciutat de Mallorca en llengua catalano-valenciana-balear, així com el «Diario de Mallorca», es fan eco del mot Bacàvia posat en circulació des de València per a designar genèricament la llengua que es parla a Catalunya, València, Mallorca, Baix Aragó, Departament francès dels Pirineus Orientals i a la ciutat avui italiana de l'Alguer. [...] És clar que no tots els sectors d'opinió hi han admés el mot Bacàvia. Alguns diuen que Catalunya, que guanyà una major significació històrica i literària, deu donar-li el nom a l'idioma; per altres s'argüix que eixa mateixa significació

fon valenciana en altres èpoques i àdhuc pot ésser-ho a l'esdevenidor. Per altres es considera innecessari el convencionalisme de Bacàvia i no es veu inconvenient en que Catalunya parle català, València el valencià i Mallorca el mallorquí. Altres, però, no ho veuen així i admeten aquestes denominacions restrictives per a l'ús privatiu dels habitants de cadascuna regió, però no quan es tracta d'eixir a l'exterior per mig d'Assemblees, Congressos, etc, de la llengua, o simplement per a la regulació ortogràfica i, en general, gramatical de l'idioma. De totes formes es unànime l'acceptació del mot proposat com un missatge de bona voluntat i enteniment entre els hòmens units per una llengua comuna.

1961

Carta manifest a *Serra d'Or*, juny, núm. 6, signat, entre altres, per Alfons Verdeguer, Xavier Casp, Miquel Adlert, Jaume Bru i Vidal, Alfons Cucó, Rafael Villar i Beatriu Civera:

[...] per al dit conjunt de València, Mallorca i Catalunya acceptem la denominació suggerida fa poc per Miquel Adlert Noguerol de «Comunitat Catalànica», on la primera paraula indica el tipus d'unió que existia i és el que acceptem, i la segona afirma la unitat de llengua i cultura, alhora que ens dóna un gentilici comú i nou per a tots, que conservem així els antics, junt amb les denominacions de sempre per a les nostres terres.

1997

Rosa Gómez Casañ, *Nicolau Primitiu Gómez Serrano (1877-1971). Una aproximació a la seua vida*, València, pp. 80-81:

La primera vegada que Nicolau Primitiu reflecteix la seua preocupació pel nom que rep la llengua és el 1925, en emprar «el lenguaje balear-catalán-valenciano», origen per abreviació dels termes *bacava*, *bacavesa* i *bacavés*, per a la llengua, que apareixeran extensament exposats als dietaris de l'any 35, encara que fins a l'any 62 no es publica el seu raonament en l'article «Una llengua sens nom», encara que havia sigut prèviament anunciat en l'any 1957 al seu llibre «Los iberosicanos». Ell creia per damunt de tot en la unitat de la llengua i s'adonava que, sempre dins de la unitat, s'havia de mantenir la diversitat sense trencar la unitat, que la diversitat enriqueix la llengua. Pensà a crear una solució onomàstica, tant per a la llengua com per al territori on es parla, perquè s'adonà molts anys abans que, a la nostra comunitat, en la qüestió de la llengua es pot arribar a un enfrontament greu i que s'ha de cercar una solució per a resoldre'l.

ANNEX 8

ALGUNES NORMES DE L'ORDENAMENT JURÍDIC DE L'ESTAT ESPANYOL QUE HOMOLOGUEN L'IDIOMA PROPI DELS VALENCIANS I EL CATALÀ

R. D. 1888/1984, de 26 de setembre, pel qual es regulen els concursos per a la provisió de places dels cossos docents universitaris:

Artículo 2.º [...] 2. La denominación de las plazas de la plantilla de profesorado funcionario será necesariamente la de alguna de las áreas de conocimiento a que hace referencia la disposición transitoria 1.ª del presente Real Decreto. A tales efectos se entenderá por áreas de conocimiento aquellos campos del saber caracterizados por la homogeneidad de su objeto de conocimiento, una común tradición histórica y la existencia de comunidades de investigadores, nacionales o internacionales. [Annex de la Disposició Transitòria Primera: Catàleg de les àrees de coneixement. Les antigues denominacions «Llengua valenciana», «Llengua i cultura valencianes» i «Lingüística valenciana» queden subsumides sota la denominació única legal de «Filologia catalana»]

R. D. 2360/1984, de 12 de desembre, sobre departaments universitaris:

Art. 3.º A los efectos de creación de Departamentos [...] són áreas de conocimiento las definidas en el apartado 2 del artículo 2.º del R. D. 1888/84, relacionadas en el anexo.

R. D. 1435/1990, de 26 d'octubre, sobre directrius generals pròpies de la titulació de Filologia Catalana:

Artículo único. Se establece el título universitario oficial de Filología Catalana, el cual tendrá carácter oficial y validez en todo el territorio nacional, así como las correspondientes directrices generales propias de los planes de estudios que han de cursarse para su obtención y homologación y que se contienen en el anexo.

Acord 1/2005

Orde del Ministeri d'Educació i Ciència, de 29 de novembre del 1995, d'homologació de titulacions superiors de Filologia:

Primero. Se incluyen en el anexo al Real Decreto 1954/1994, de 30 de septiembre, los títulos de Licenciado en Filología, Sección Hispánica (Valenciana) y de Filosofía y Letras, División Filología (Filología Valenciana), como homologados o equivalentes al título de Licenciado en Filología Catalana, que figura en el apartado iv del Catálogo de Títulos Universitarios Oficiales del referido anexo.

ANNEX 9

**ALGUNES SENTÈNCIES JUDICIALS QUE AVALEN
LA DENOMINACIÓ DE CATALÀ O LLENGUA CATALANA
PER A DESIGNAR L'IDIOMA PROPI DELS VALENCIANS,
O BÉ LA CONSIDEREN SINÒNIMA O HOMOLOGABLE
A LA DE VALENCIÀ O LLENGUA VALENCIANA**

1997

Sentència 75/1997, del 21 d'abril, de la Sala Segona del Tribunal Constitucional, per la qual es resol el recurs d'empara núm. 3157/92 interposat per la Universitat de València:

Fundamento Jurídico 4. [...] el párrafo segundo, inciso final, del art. 7 de los Estatutos de la Universidad de Valencia no hace sino optar por una de las denominaciones con un soporte de carácter científico, acogida en una norma reglamentaria dictada por la Administración general del Estado con la correspondiente habilitación de Ley, según se ha visto anteriormente [en referència al R. D. 1888/1984, de 26 de setembre]. [...] el Acuerdo de la Junta de Gobierno de la Universidad de Valencia [...] y el art. 7 de los Estatutos de la Universidad donde encuentra cobertura, vienen a establecer de consuno que la valenciana, lengua propia de la Comunidad Valenciana y, por ello, de su Universidad, podrá ser también denominada «lengua catalana», en el ámbito universitario, sin que ello contradiga el Estatuto de Autonomía ni la Ley de las Cortes mencionada al principio [Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià de 23 de novembre del 1983]. La Universidad de Valencia no ha transformado la denominación del valenciano y se ha limitado a permitir que en su seno pueda ser conocido también como catalán, en su dimensión «académica», según los propios Estatutos. No se rebasa, pues, el perímetro de la autonomía universitaria, tal y como se configura legalmente, y por tanto es indudable la validez de los preceptos en tela de juicio [...]. Podrá discutirse cuanto se quiera sobre la pertinencia de que en el seno de la Universidad de Valencia se denomine indistintamente valenciano o catalán, pero, como ha quedado dicho, ello no contradice valores, bienes o intereses constitucionalmente tutelados y no vulnera precepto legal alguno [...]

2004

Sentències núm. 330/2004, del 4 de març, i 393/2004, de 25 de març, del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, per les quals es resolen els recursos interposats, respectivament, per Acció Cultural del País Valencià i per les universitats de València i d'Alacant contra les ordes del 8 de maig del 2002, de la Conselleria de

Cultura i Educació, per les quals es convoquen, respectivament, concurs oposició per a l'ingrés en el cos de mestres i procediment per a l'adquisició de noves especialitats, i per a l'ingrés i accés als cossos docents d'Ensenyament Secundari, professors d'Escoles Oficials d'Idiomes, de Música i d'Arts Escèniques i professors tècnics de Formació Professional i procediment per a l'adquisició de noves especialitats:

[...] no existe razón jurídica alguna que permita sostener que la titulación de Licenciado en Filología Catalana no constituya titulación suficiente, en las mismas condiciones que las titulaciones, diplomas o certificados, que se enumeran en los anexos VII y X, respectivamente, de las convocatorias recurridas, para eximir de la realización de la prueba de conocimientos de la lengua valenciana, pues aquella licenciatura avala sobradamente el conocimiento de la lengua de esta Comunidad, denominada oficialmente «valenciana» en su Estatuto de Autonomía, y en el ámbito académico «catalana».

2004

Sentència núm. 518/2004, del 16 d'abril, del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, per la qual es resol el recurs presentat pel Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV) contra les ordres del 8 de maig del 2002, de la Conselleria de Cultura i Educació, per les quals es convoquen, respectivament, concurs oposició per a l'ingrés en el cos de mestres i procediment per a l'adquisició de noves especialitats, i per a l'ingrés i accés als cossos docents d'Ensenyament Secundari, professors d'Escoles Oficials d'Idiomes, de Música i d'Arts Escèniques i professors tècnics de Formació Professional i procediment per a l'adquisició de noves especialitats:

[...] se declara contraria a derecho cualquier interpretación de las Bases a las que se ha hecho referencia, que conduzca al resultado de considerar que los aspirantes en posesión de la titulación de Licenciatura en Filología Catalana, u otros homologados a la misma, vienen obligados a someterse a la prueba obligatoria y eliminatoria de valenciano, debiendo entenderse, por el contrario, en las mismas condiciones que los que estén en posesión de las titulaciones certificados o diplomas que se enumeran en los anexos VII y X de las respectivas convocatorias.

ACADÈ
MIAVA
LENCI
ANADE
LALLE
NGUA ✦